

INTERVJU SA DANIJELOM SIMONOVIĆ

Batuse | Datum: 13. novembar 2019.

Trajanje: 105 minuta

Prisutni:

1. Danijela Simonović (Intervjuisani)
2. Anita Susuri (Vodila intervju)
3. Besarta Breznica (Kamera)

Simboli u transkripciji, neverbalna komunikacija:

() – emocionalna komunikacija

{ } – sagovornik objašnjava nešto gestovima.

Druga pravila transkripcije:

[] - dodatak tekstu kako bi se pomoglo razumevanje

Fusnote su dodaci koji pružaju informacije o mestima, imenima ili izrazima.

Prvi Deo

Anita Susuri: Možete da se predstavite i da nam kažete nešto o Vama, o Vašoj porodici...

Danijela Simonović: Ovako. Ja sam Danijela Simonović, živim ovde u Batuse. Inače, rođena sam u selu Bresje. Potičem od porodice Mitić, znači, porodica koja je... dugo, dugo godina živi u selu Bresje i porodica koja ima jako dobro i poznato ime, čvrs, čvrsta jaka porodica. Ovde u Batuse živim od '94 godine, kada sam se i udala, stvorila porodicu, stvorila ovo svoje domaćinstvo. Imam dvoje dece, dva sina. Supruga sam nažalost izgubila i sama se borim sa svojom porodicom.

Anita Susuri: Spomenuli ste da je Vaša porodica bila jako uticajna. Zašto?

Danijela Simonović: Zato što, ovaj, kako da Vam kažem... ta porodica... mislim, koliko ja znam, da tri veka već živi u Bresju, da ta porodica, iz te porodice su tolko naučnika, tolko lekara, tolko znači jakih, fakultetski obrazovanih ljudi. To je porodica koja se čisto bavila poljoprivredom, od svog rada školovala, izvela jake ljude u svet. Znači, naša porodica, porodica Mitić... svojom čvrstinom, znači, bila je primer u okolini, primer devojaka, primer momaka, za udaju, za ženidbu, znači, primer samo domaćinstvo, primer slavlja, primer svadba, primer da, da vas ugoste, da vas prihvate, da vas isprate, da vas smeste, znači u svim, u svim pogledima. To možete i malo bolje da se raspitate, mislim da to svi naši starosedeooci, meštani, koji ovde žive na ovim prostorima, znaju. Mada i porodica Simonović isto je jako i uspešna porodica. Nije mnogobrojna, ali je poštena i bori se od svog rada i zahvaljujući svom radu oni su i uspeli.

Ovaj... ovo ovde selo je malo selo. Teško se sad živi. Sad, sad su teška vremena, teško se živi, sad kako da vam kažem, sad kao da preživljavamo, kao da se budimo iz nekog velikog sna i borimo se, znaš, za da opstanemo, da se ovaj, da se naši mostovi povežu, da i da, da bude kao nekad što smo bili. Sećamo se detinjstva, bilo je ovako, bilo je onako, bilo je... Kad sam rasla u Bresje, bila je porodica Bogojevci, gde smo se mešali na svadbe, na sahrane, na razne prijeme, razne čestitke, razne, znači radovali smo se. Imala sam drugaricu Noru, koja stvarno ne znam sad gde je, a volela bi da je vidim i da se sretnem s njom.

Živeli smo... Mislim, to su i osećanja koja se to sad sve pomutilo, znači, drago mi je što pričam o tome al' mi je mnogo žao, to je još samo neka naša prošlost, naše lepo sećanje koje teško da više može da se vratiti. Ovaj...

Anita Susuri: Kakvo je bilo to selo gde ste Vi...

Danijela Simonović: Gde sam ja rasla?

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Pa, to je selo bilo... Pa ne znam tačno kolko je stanovnika imalo. Al' su ljudi bili puni ljub, puno, puno ljubavi u sebi, voleli su sve, radovali se, kad te sretnu, oni se raduju, obraduju se. Znali su da ti čestitaju, znali su da ti kupe poklon, da te obraduju... Mešovito je bilo selo, multietničko je bilo selo, znači, nikakve razlike među komšijama nije bilo, verujte mi. Inače, to drugarstvo, to prijateljstvo, to samo, sad je naša bleđa slika u sećanjima koja... baš bi volela da se vratim, znaš, da mogu sad to vreme da vratim, da se to, ta lepota, ta, ta, ta, ta porodica da se jednom okupi jer sad se mi više i ne poznajemo. To je sad svuda po svetu. Čujemo neko otišo za Ameriku, neko je otišo za Nemačku, neko je otišo u Sloveniju, imamo familiju u Sloveniju, po Srbiji svuda... Još da nisu ove javne mreže da se, Fejs i tako to da se upoznajemo, inače strašno.

Anita Susuri: Kakvi su bili Vaši roditelji?

Danijela Simonović: (uzdah) Moji roditelji su bili jako dobri ljudi i jako vredni ljudi. Otac mi je živ, majka mi nije živa, umrla je vrlo mlada. Otac mi potiče, znači, iz te jake, radničke porodice, znači, i dan-danas oni se bave poljoprivredom. Znači, od svog rada i znoja imaju to što imaju. Ovaj, majka mi je bila iz susednog sela, iz Ugljare, potiče isto iz jako dobre porodice, porodica Denić, Vitković, koja sad, inače njeni, njena familija, žive u Kraljevu. Znači, u toku rata raseljavanje gore-dole, familija moje majke živi u Kraljevu. Inače, majka mi je umrla u 42 godine, ona umrla još pre rata, tako da su mi ostali tri brata, ja i otac. Otac je nastavio sa braćom da živi, žive u dobroj zajednici, hvala Bogu sve živo i zdravo, ali eto. Život je to. On se oženio, ima drugu ženu sada, i maćeha mi je dobra žena stvarno. Oni i dan-danas žive u selo Bresje, rade, muče se, znači, jedna normalna porodica, eto, tako da kažem. Ovaj...

Anita Susuri: Da li su se i oni bavili poljoprivredom ili...?

Danijela Simonović: Jesu, jesu, jesu... Tad u to vreme, znači, kad je to moje srećno detinjstvo bilo, kada sam se radovala, kad sam mogla da idem ulicom i da pevam, kad sam mogla da idem vozom, autobusom, znači, na neke igranke u okolnim selima, na punoletstva u Prištini sa drugaricama, ne znam... to su sad pomućena sećanja, to su sad i... stvarno, teško mi da pričam o tome, ali eto, i raduje me da se to spotakne ta tema o našem životu.

Anita Susuri: Da li ste imali veliko domaćinstvo?

Danijela Simonović: Da. Da. Prilično veliko domaćinstvo, kako da vam kažem, toliko jako i veliko, pa ne znam da l', svaka čast porodicama na teritoriji Kosova i Metohije, i u Srbiji i u okruženju i sve to, ali čvrstina te porodice mislim da jača nije bila. Evo, verujte mi. Oni i sad gde god da su znaš, ali ta jaka veza, ta jaka loza, ta jaka, ti jaki preci koji su... zahvaljujući njima imamo to što imamo, posedujemo to što posedujemo, znači, neko se školuje da bi bio pametan, ja mislim da se oni (smeje se) genetika, rađaju, ovaj, znani i vredni ljudi.

Anita Susuri: Da li se sećate možda i Vaše bake i deke...

Danijela Simonović: Da, da, da, da...

Anita Susuri: Nekih njihovih priča, nešto?

Danijela Simonović: Da, da, da, da, da, da, da. Deda mi je bio znači jak domaćin, dobar čovek, ugledan roditelj i deda, koji je imao pitanje u svom selu. Od velikog poštovanja prema njemu, tad u to vreme, ja se sećam kao dete, da se nijedna devojka nije udala iz sela i momak nije oženio, iz sela, ne iz porodice, da njega nisu pitali da l' ta devojka je pristojna za tu kuću (smeši se), da l' taj momak zaslužuje tu devojku. Znači... e, to je ta čvrstina porodice i poverenje, znači, meštana, suseda, rodbine, kumova, rođaka, znači, ta čvrstina. Deda mi je onako, starac, krupan čovek koji je čoklju imao u ruke, tako, borio se čovek, radio do zadnjeg dana. Držao mlin koji je mleo jarmu za... za stoku, za... ovaj, tako je znači okupljali se ljudi kod njega, pa pričaju, pa krenu da pevaju, pa... ne znam, nešto što... šteta što to nije zabeleženo negde da se to vidi, da vidi ova naša omladina kako se nekad živelo, da se probude sećanja, da se probude emocije, da se probude sve to da, da deca budu puna ljubavi.

Anita Susuri: Ja sam jednom čula za one koji imaju mlin da nije sigurno da se tu, da se spava...

Danijela Simonović: Ma ne... (smeši se)

Anita Susuri: Preko noći... (smeje se)

Danijela Simonović: Ne, to nije tačno, to su samo neke priče, nešto, znaš iz davnina verovatno da su mlinovi radili danju i noću pa te vodenice ko bi čuvao tu, pa su onda izmišljali razne priče da se to, da se narod plaši ili šta li već. Možda se i kralo brašno, ko zna, pa se tako i čuvalo, verovatno, ne znam. Inače, ne, to nije tačno. Imala sam još jednog strica koji je na početku Bresja imao mlin, znači, pre rata, sad nema više, nažalost on je umro, porodica mu se odselila, i on je mleo, znači, usluga građanima, al' ne ne, to su samo priče koje su (smeje se) verovatno samo sačvale mlinove i veru i tradiciju, ne znam stvarno.

Anita Susuri: Kao legende.

Danijela Simonović: Kao neka legenda, negde u nekim tamo...

Anita Susuri: Koliko vas je bilo u toj porodici? Da li ste imali sestre, braće?

Danijela Simonović: Da, da, da. (uzdah) Pa bilo nas je sedmoro. Ovaj, deda, baba, majka i tata, i, ustvari osmoro, imala sam i mlađeg brata koji je mlađi od mene 17 godina, posle je i on došo na svet tako da, jedna ovako skromna, ne mnogobrojna porodica znaš, koja je bila... E, posle toga braća su mi se, ja sam se udala, znači, braća su mi se ženili, dolazile su snajke, pa se deca rađala, i tako da sad...

Anita Susuri: Koju ste slavu vi slavili u toj kući?

Danijela Simonović: U toj kući mi smo slavili slavu Sveti Arandel. Sveti Arandel smo slavili i letnji i zimski. Zimski, letnji je 26. jula, a zimski je 21. novembra. To je sad skoro za par dana. Tako znači, tamo u rod, znači gde sam rođena Sveti Arandel smo slavili. Inače, slavio se Božić, Uskrs, Đurđevdan je imao svoje obeležje zato što se držala stoka pa se znaš kako uvek za Đurđevdan se nešto klalo, kao žrtva da bi napredovalo domaćinstvo i sve to, u stvari, počastiš svoju porodicu koja radi, znaš, i odvojiš vreme da to bude neki porodični ručak, okupiš porodicu najužu znači, dobro, tu su i prijateji, kumovi, znači svi koji pomažu u toku godine i onda ih okupiš na jedan ručak.

A što se tiče slave, to je slava, znači, tradicija naša koja se čuva i neguje godinama, kao što se na, imanje od roditelja nasleđuje, tako se nasleđuje i slava. Isto, znači nasleđuješ i slavu i kumstvo. Ako imaš, znači, kumstvo isto nasleđuješ. I ako imaš jednog sina, dva, tri, sad znači zavisi koliko dece imaš, kako поделиš imovinu, tako поделиš i kumstvo. Znači, i to je jedna tradicija koja se čuva, koja se znači neguje, koja se održava godinama. Moji imaju, sigurno znam da je staro kumstvo tri veka. Znači, porodica Mitić sa porodicom Grujić iz Bresje, kumstvo je sigurno tri veka, e sad je verovatno i jače. Nisam bila sigurna, inače mogla sam baš dobro da vam dopunim te informacije o porodici i i, znači jako stablo, jako stablo porodice Mitić. Ovaj...

Anita Susuri: Htela sam Vas, da Vas pitam više o slavlju. Zašto baš taj svetac i kako to ide u slavlje, zašto se slavi, na primer, kako se to sprema, znači više o vezi...

Danijela Simonović: O sl...

Anita Susuri: O vezi slave...

Danijela Simonović: Aha (uzdah). Svaka porodica ima svoju slavu. Znači, tako su se i rodbina mešali, sad se ide non-stop, a pre su bile slave kad su se porodice mešale, gostile... tad su trajale slave po

tri-četiri dana, znaš, rodbina išla pešaka, pa to dođe pa spava, pa znači deca se upoznaju i rastu zajedno i sve to. Tradicija slave, sam običaj, čine i domaćina, znači, kako slaviš, takav si i domaćin. Ovaj, imamo mi znači i posne i mrsne slave, znači, nije samo da se spremi mrsna slava, znači da spremiš svega čega se setiš, ne, ima odricanje i od hrane. Znači, poštuješ tog sveca, sad znači to su naši dani, sredi, petak, imamo veliki post, i to su božićne, uskršnje, za Gospođin dan, znači višegodišnji post koji se, više nedelja i sve to. Sad ako nam slava padne u post, znači, mi spremamo strogo posnu trpezu. Čak štaviše ovaj, kad su oni strogi dani što su... kad se posti na vodu, tad se strogo posti, znači, sprema se hrana samo na vodi, bez ulja. Znači to što može krompir, kupus, znači to što može, strogi post, voće, povrće, ali bez zej, bez ulja i tako.

Pa ne znam, znači, svaka vera svoje običaje čuva, tako da i mi to čuvamo, a ta slava je toliko značajna za porodicu, to ti je ime i prezime porodice. Ime ti je znači moje prezime Mitić, i slava i prezime čine jednu jaku porodicu. Znači nisi niko ako nemaš svoju tradiciju i svoju slavu, kako ćeš šta ćeš da pričaš deci ko si. Kako ćeš da imaš, kako, evo sad ja sam, ja imam unučice, majka sam, sad znači moji unučići idu, šetaju po Srbiji gore-dole, oni će da dođu kod svoje bake na slavu, dva puta godišnje gde će da obidu svoju baku, da dođu da vide kako je baka i sve to. Znači, to je ta tradicija koja se čuva. Idi svuda po svetu, al' kad je slava tog dana familija se okuplja. Znači, staro ognjište čuva se tako, znači, slava, sprema se raznorazne đakonije, znači, sve što se setiš na ovome svetu, sve što je nešto lepo, nešto novo, ideš negde pokupiš, naučiš, spremiš, ugostiš, siromaha je... da ugostiš, znači nekog ko je gladan, da te Bog vidi. Znači, fala Bogu, rodbinu da, znači, počastiš i sve to, ali ipak nešto što ostane od slave pa onda spremiš, setiš se nekog što je nemoćan, pa lepo odneseš, i obraduješ ga, kao znaš...

Anita Susuri: Kao dar?

Danijela Simonović: Kao dar, da, da. Darovao Bog hranu, ima dosta ima za mene, kao ima i za vas.

Anita Susuri: Šta je bio specijalitet, na primer, imali ste ono, one, kako se zove, pogača?

Danijela Simonović: Pogača, naša kosovska pogača je specijalitet, znači. Slava nije ako ne umesiš pogaču. Znači, svadba nije ako ne, nemaš pogaču. Kuma ne možeš da pozoveš znači na svadbe ako ne odneseš pogaču. Devera, znači, to je naš srpski specijalitet i srpski brend, kosovski običaj koji bez pogače ništa nije. Znači ta naša kosovska pogača koja... eto to je običan hleb koji toliko na visokom ovaj...

Anita Susuri: A je l' možete samo da mi opišete taj dan dakle slavlja? Kako se ide?

Danijela Simonović: Ovako...

Anita Susuri: Šta se radi tog dana?

Danijela Simonović: Tog dana, znači, možemo, mi slavimo i uoči slave, znači tad je uoči slave isto toliko bitno koliko i sama slava. Znači spremaš se... uoči slave to je već negde, ako je zimsko vreme, može i ranije da krene, čim padne mrak, znači, uoči slave se računa čim padne mrak. Letnje vreme to već malo, produži se dan. To je toliko spremanje tog dana, to znači priprema se hrana, sprema se đakonije, ponoviš kao nešto kuću, to što si u mogućnosti. Lepo, znači, porodica se lepo dotera, obuče se, pripreme se stolovi, znači posluženja, hrana, kuva se žito što je najbitnije. E sada, član porodice, domaćin ili deca, nose taj slavski kolač u crkvi.

Znači, kuva se žito obavezno, vino i slavski kolač. To nosimo u crkvi, imamo crkvu u selo, znači, odnesu tamo, e sad, to se prereže, iseče se tamo, ima molitva, ima znači za članove porodice, što je znači svaka slava isto. To je običaj, to se obavezno radi. Onda, čim donese domaćin, ovaj, slavski kolač u kuću to se stavi na sto, pa onda uzmemo kadionče i okadi se porodica, znaš, tamjanom. Obično gledamo da to kupimo negde po manastirima tamo, čak sam ja nabavljala, idem u manastir Devič pa nabavim iz Jerusalema koji su donosili tamjan, koji mnogo lepo miriše.

Ovaj, onda se porodica okadi i onda počnemo sa serviranjem i čekamo goste. Posluženje, znači, prvi gost kad dođe on, "Dobro večer, domaćine, srećna slava!" "Dobrodošo, izvolte!" Ovaj... poslužiš domaćina prvo, ovaj, gosta, prvo gosta, znači sve u... kasnije koji dolaze žito, to žito koje je bilo u crkvi, crno vino, znači to se služe gosti na dan slave. I uoči slave. Može da se dopuni i slatko, može i med, znači sve to, šta god ima, znači, ali žito je najbitnije.

Posluže se gosti, onda pitaš za piće šta će ko da pije. Obično mi domaćice potrudimo se neke likere da spremimo nešto znaš uvek da iznenadimo goste te orahovača, te višnjovača, znači, ima sve i svašta sada. E sada, ko je veseo domaćin, krene i da peva. Znači to su pesme koje ja sad stvarno ne znam, ali ima deca mi nisu tu, koja znaju lepo da pevaju, znači to su s, pesme o slavi. "Trepetiljka trepetala, cveto..." znači, domaćine, kako beše pesma, mislim mnogo lepe pesme.

Znači to je... Onda deca isto pevaju pa se, sad znači naše zdravice, srpske zdravice, znači uzmeš čašicu pića {pokazuje rukom kao da drži čašicu} i nazdraviš domaćinu, čestitaš slavu. Pa se ukrštavaju, znači, u, ruke se ukrštavaju to kao u... blagosiljaš domaćinu slavu, čestitaš i kao ja kao gost da ti donesem sreću, znaš, i ono kao ukrštavanje ruke, pije se, nazdravljuje se, pa bogami znaju i da na, da se napiju gosti i onda neko ostane na spavanje (smeje se), neko ode kući i sve tako. Znači to traje, traje par sati, pa onda, stavlja se obavezno ako je uoči slave, večera, e, tad se iznoši¹ ta naša slavska pogača.

E sad, ako za stolom bude ujak, obavezno se sa ujaka lomi pogača jer ujak ima isto svoje značenje u porodici. Ako baš nemaš ujaka, strica, znači, nekog ko je malo stariji, prvi komšija je to. Znači, sa njim, svako dođe ode, ali prvi komšija je taj koji ti uvek pomaže i za dobro i za loše. Onda se pogača slomi sa komšijom i tu se otpeva isto neka pesma, "Slava tebe Hriste Bože, slava tebe..." znaš, ono baš, lepo ko

¹ Sagovornica greškom kaže "iznoši" umesto "iznosi".

zna da peva. Ovaj, polomi se pogača, čestita se slava domaćinu, blagosilja se, slavska sveća gori uoči slave i na dan slave ceo dan. To su one {pokazuje rukom veličinu}...

Anita Susuri: Ceo dan?

Danijela Simonović: Ceo dan slavske sveće. Ima i kandilo, sad zavisi sve od porodice, kandilo koje gori iznad ikone, isto se pali uoči slave i gori znači uoči slave i sutradan. To ja praktikujem {pokazuje na sebe} u svojoj kući.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Znači, obavezno to kao da osvetiš, da eto, neko blagostanje, napredak, da te kao Bog vidi, eto porodicu tvoju. Potrudiš se, znaš, da se... I domaćin stoji, znači svo vreme dok su mu gosti tu, on {pokazuje prstom ispred sebe} nego, ne dvori gostima, on dvori svojoj slavi {pokazuje prstom nagore}. Znači, ne sedne uopšte...

Anita Susuri: Ne sedne?

Danijela Simonović: Ne, ne. On to služi, pije, peva, znači, vodi pod kontrolu da sve ima, da se to bude znači onako super. Ovaj, i tako znači, polomi se ta pogača, vraćam se opet na pogaču, podeli se svima. Uvek se prvo parče pogače ostavi za domaćina, znaš onaj što je lomio prvo stavi sebi, pa onda kao svima da podeli {pokazuje rukom kao da deli} taj hleb, i tako. Večera se postavi, posle ide i torta, ko sprema tortu, ko znači, posluženje maksimalno, znači, jede se, pije se, i tako... To traje dva dana i treći dan je kao ispraćenije. Sad znači mi, naša familija ovde u Batuse, koja je za svaku pohvalu, treći dan, pošto sva braća slave istu slavu, znači ovde u Batuse slavimo Sveti Jovan Krstitelj. Treći dan slave, sad porodica koja je slavila tu slavu, e sad se mi između sebe okupljamo, braća rođena. {drži ruke skupljene}

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: To je nešto najbitnije za porodicu. Znači, sad ja sam slavila dva dana Sveti Jovan i nisam bila da čestitam deveru slavu ili dever došo kod mene...

Anita Susuri: Koji ima istu slavu?

Danijela Simonović: Tako je. E sada, pošto smo mi, sad pričam znači za ovu porodicu Simonović ovde, pošto smo mi najstariji, moji suprug je bio najstariji, ima dva mlađa brata i njegova sestra u Dobrotin slavi istu slavu. E sada, znači, porodica se trećeg dana izmeša, najuža porodica, oni, pošto smo mi najstariji, iz poštovanja prema našoj porodici, oni svi dođu ovde. Znači i jedan brat i drugi brat i sestra, komplet porodica da čestitaju nama slavu. Isto posluženje. Isto iz poštovanja porodice, znači, e to je ta

pogača, koja znači drži sve, dok ne slomim pogaču, {okreće ruke ispred sebe} ne mogu da idem. Znaš, daj, nisi gladan, ali to je poštov. Onda braća između sebe polome tu pogaču, pa čestitaju jedni drugima slavu, pa sedimo ovde dva sata, pa idemo kod onog {pokazuje prstom smer} drugog devera pa kod najmlađeg, pa kod zaove u Dobrotin. To mož' da traje ceo dan, treći dan {drži podignut kažiprst ispred sebe}. Tako ispraćamo slavu.

To je sad malo retkost ovde na ovim teritorijama jer to trebaš da imaš i porodicu da bi ispoštovao tako dobar običaj. Nažalost, ja kažem žao mi je znači, zato što je bilo pre rata drugačije, i retko ko da je zadržao ovoliko običaj, samo slavu. Ali dobro, otom potom, hvala Bogu pa deca, što je najbitnije deca vide šta treba da se radi i oni nastavljaju tako. Znači, moj stariji sin, ako je '92 godišće, ima troje dece, on je uzo svoju slavu {diže ruku nagore} i sad znači, on dođe maj, kod majke, kod brata, mlađeg brata, da čestita slavu, ali on ima svoje goste, svoj slavski kolač, svoju pogaču, svoju domaćicu koja mu to sve sprema. I to je nešto mnogo lepo kad to kao roditelj doživiš...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: I ideš kod sina da mu čestitaš slavu. Znači to... trudimo se da imitiramo život pre rata. Da povratimo ono što je bilo i da nastavimo dalje da živimo. Malo je teže, teže su okolnosti, teže su mogućnosti, teže je sve to, ali eto, volja valjda pobeđuje sve.

Anita Susuri: Vi ste spomenuli da se porodica okadi, jel' tako?

Danijela Simonović: Obavezno.

Anita Susuri: A šta to znači pošto ja ne znam...

Danijela Simonović: Pa eto, po našem običaju kažu Bog da vlada tobom ne đavo.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: (smeje se) I kao znači taj tamjan, kao da juri đavole iz kuće.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: To znači, obavezan je tamjan i u crkvi i kod nas u porodici. Kadimo se i za Božić, kadimo se i za Uskrs, kadimo se i za slavu, znači, za svaki neki dobar dan uoči praznika, mi se okadimo. I mogu da vam kažem da je onaj miris valjda, znaš, to sve, nešto probudi, nešto. To kako da vam kažem da, tolko se lepo osećaš kad se kadiš, sama porodica, kao da se smiru deca, kao da, nešto mnogo lepo. Znači, to je to, da Bog komanduje kućom, ne đavo znači. Zato je taj tamjan koji je sveti tamjan, koji... obavezno znači, bez toga je...

Anita Susuri: Da li se kažu i neke reči kad...

Danijela Simonović: Da, da, da, da

Anita Susuri: Kad ide tako tamjan?

Danijela Simonović: Da, “Isuse Hriste, sine božji, pomiluj mene grešnoga”, znači, ako si nešto grešan. “Oprosti, Bože, mojoj porodici”, znači, “Oprosti, Bože, nisam znao šta sam reko. Bože, daj zdravlja, napretka, sreće, radosti...” i, i tako znači, sve, znači ako je slava ti kadiš se i kažeš, “Bože daj zdravlja i mom članu porodice, mom sinu, moji snajki, mom unučetu, Bože daj mira, daj zdravlja, daj sreće, radosti. Živo i zdravo sve se rađalo”, znaš, sam da kao naslutiš na, na radost. Isto i za Božić kad se kadiš, “Bože, daj Bože zdravlja. Čuvaj nam stoku”, znaš, “Čuvaj nam birićet” {gleda upitno dok pokušava da se seti reči} polje.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Znači, bez... radiš, baviš se poljoprivredom, i to treba Bog da sačuva kao. Tu su i dani neki od Uskrsa, od Božića do Uskrsa, tu su devet četvrtka koji se čuvaju (smeje se) da grad ne za, zahvati polje. Eto, stariji su se tako čuvali. Pa sad, neka porodica koja puno radi, koja puno radi zemlju, koja seje žito, oni čuvaju te će, kao znaš...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Neko posti, a neko znači, odriče se hrane, a neko neće da radi, žene to obično, domaćice to čuvaju. Kao, znaš, neću danas da perem, da pletem, kao čuvaju se ti... I, ne šire se bele posteljine, kao čuva se zbog grada da ne naslutiš...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Da udari grad, da žito ubije i kukuruz i sve to. Eto i to je jedno od značenja. Ovaj, od Božića do Uskrsa tih devet četvrtaka. Znači, narod nije imao metrološke stanice pre. Nije imao rakete da razbija grad, al' su se tako čuvali, kažu, i polja i žita i stoka i sve. Da.

Anita Susuri: Htela sam još da Vas pitam u vezi slavlja. Pričali ste kako muškarci, šta, koji je njihov, ovaj, kako da kažem, šta oni treba, kako da se ponašaju i sve to...

Danijela Simonović: Da.

Anita Susuri: Ali, na primer, domaćica, žene, šta su radile one? Da li su samo pripremale tu hranu i tu, to slavlje, ili su imali još nešto?

Danijela Simonović: {spušta čašu na pod} Domaćice, one imaju najglavniju ulogu.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Sve to zavisi od domaćice, znači, sv, sva atmosfera u kući, ako je veseo domaćin i vesela domaćica, slava je ekstra (smeje se). Znači, domaćica ima najtežu ulogu u kuću. Znači, njeno je da pripremi. Domaćin donese, al ona je ta koja treba da pripremi, da ugosti, da dekoriše, da se seti svega, znači da... Domaćica je stub porodice.

Domaćin je znači, što k, ali bez domaćice teško to, i, znaš, ona je tu najglavnija, ja ipak to tako mislim, i da isprati, i da dočeka, i da postavi, da servira, pa bogami, i ta pogača zavisi od domaćice. Ako je ona vredna i sposobna žena, to znaš, sve ima svoj dar. Znači ona ima jako veliku ulogu, znači, sve to od nje zavisi. I to danima traje priprema za slavu, nije to, to ne mož da spremiš za jedan dan. Znači puno hrane, puno đakonija, puno slatkiša, puno spremanja. Pa tu nije znači samo sto da se spremi, to su i kuće se spremaju svečano...

[Video se ovde prekinuo]

Anita Susuri: Dobro, možete sad.

Danijela Simonović: E. I tako, znači, za domaćicu, domaćica ti je ključ za slavlja. Što se tiče znači slave. Rekla sam, znači, za jedan dan ne može da se spremi, to traje više dana, više nedelja, prvo moraš kuću da središ, pa neko okreči, neko znači (smeje se), svečano znaš spremaš se, puno ljubavi, ideš kod rođaka ili kod jetrve pa pitaš šta je ona spremila, pa šta planira ona da spremi, pa ja ću to da spremam, pa tu ću da se dopunim, pa nemam ovde dovoljno novca, pa ću tamo da uštedim, ovde znaš nešto da, da dodam da... svi mi volimo nešto da to bude posebno za taj dan. I tako da se domaćice maksimalno potrudu i umore mogu da ti kažem dok slava prođe, da, i to se baš umore. I moraju da izgledaju lepo i doterane, znači, nije samo da dočekaš goste ovako, znači sve mora da bude...

Anita Susuri: Tip-top.

Danijela Simonović: Tip-top (smeje se).

Anita Susuri: (smeje se) Htela sam još malo da se vratimo u Vaše detinjstvo sad. U koju ste školu išli osnovnu i kakva su Vaša sećanja?

Danijela Simonović: Ovako, ja sam išla u Osnovnu školu “Aca Marović”, u Bresje nam je bila osnovna škola. Učitelja sam imala, pokojni Ljuba Jovanović, on je bio iz, iz okolnog sela. 42 đaka nas je bilo u odeljenje. Imali smo dosta i Roma. Odeljenje je bilo srpsko i romsko, znači, mešano. Ovaj, to je bila stara škola, posle se pravila nova škola u Kosovo Polje, ali to je bilo, o Bože, raja, puna škola. Sećam se kad svira, znaš, ovaj, kad ono zvono {pomera ruku levo-desno} za veliki odmor, pa kad se rastrčimo, pa trči, kao očeš svi nešto da kupe, svi nešto da kažu, svi nešto da ra... To detinjstvo nema više nažalost zato što smo mi gledali svaki trenutak velikog odmora da igramo lastik, konopac onaj {okreće ruku u krug}, odbojku, šta li već, znači, mi drugarice to maksimalno, znači, svi nešto tamo, a mi ta, to slobodno vreme smo gledali u te naše dečije aktivnosti da to iskoristimo.

Nisam bila loš đak, dobar đak sam bila. Imala sam kući puno posla koje znaš nisi mogo ni dovoljno da učiš zato što sam... ali uglavnom trudila sam se da budem među svojim. Čak sam išla na takmičenje u peti razred iz istorije u Makedoniju. Profesor Tomić tad je me vodio. Detinjstvo, nažalost, nažalost, što tako brzo prođe. Najbolji dani, znaš, čega... svi se žurimo školu da završimo, a u stvari svi se vraćamo, ceo život se vraćam u moji školski dani. Moj učitelj, moja učiteljica, o Bože, ne znam...

Drugi Deo

Anita Susuri: Kad ste išli, takmičenje u Makedoniji, je l’ to bio prvi put kad ste...

Danijela Simonović: Prvi put kad sam krenula negde dalje. To je bilo, bila sam na takmičenje tu lokalnom, opštinskom u Kosovo Polje i tad, drugo mesto mislim da sam bila iz istorije. Al’ tu istoriju sam znala zahvaljujući mom dedi.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Dedi mom, da. Evo sad da ga spomenem, neka ga Bog oprosti. Da se vratim sad kako sam znala istoriju. Nisam ja tolko bila pametna da ja znam sve na primer u peti razred, ali je deda moj, to je što sam ja vama pričala, da on uveče okupi decu i nisu pričali bajke prazne, nego su pričali istoriju, “Bilo je to, bilo je ovo...”, znači on se sećao svoje i stare istorije koje je on učio kao dete i sad, znači, mi šta drugo nego kako, znači, nije bilo struje i onda sednemo da pričamo i onda priča on istoriju, ja sam bila najstarija i ja sam to sve popamtila, koje sam kroz školu mnogo dobro posle to, to dedino znanje ja sam pričala. Znači ja nisam puno učila posle istoriju u školu, al sam znala staru istoriju. I bogami posle i tamo na republičkom takmičenju, tad je bila bivša Jugoslavija, Makedonija...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Bilo mi je drago kad su me pozvali da idem na takmičenje tamo. Tamo mislim da sam bila peto mesto, bila sam primljena u jednu porodicu, ne sećam se ni kako se zovu ni kako se prezivaju, al' znam da sam mnogo lepo prošla, da su mi to toliko ta sećanja i to bude se te porodice... pa šta, dete sam bila, to je bilo pet dana gost. Znam da su nas čekale, prih, prihvatila nas neka škola u, baš u Skoplju, ovaj, pa su nas đaci primali kao goste.

Kao organizovalo se nešto na nivou bivše Jugoslavije da su, ja znam da su bili deca iz Slovenije, da su bili đaci znači iz svih republika, bili smo tamo, da l' smo bili gosti, pa smo obilazili manastire, verovatno da je to, svi istoričari smo išli, imali smo šta da i da vidimo, verovatno tamo, sećam se manastire neke Sveti Naum, Sveti Jovan neki, obilazili smo, o, na Ohrid su nas, Ohridsko jezero kao, paž, i oni su nama posvetili pažnju zato što smo kao deca tu staru istoriju to znali. To me jako, jako, jako se sećam toga, znaš, žao mi što sam ta imena i sve to prezimena zaboravila, ali to je davno bilo, više šta.

Anita Susuri: Kako ste išli tamo, vozom?

Danijela Simonović: Vozom. Vozom, vozom (smeši se). Znam, bilo nas je kolko, sa profesora nas petoro smo iz opštine Kosovo Polje išli. Ovaj, {zatvara oči} čekali su nas sa nekim ružama, sa nekim cvećem, sa nekim bombonjerima, čokoladicama...

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Nešto znaš mnogo lep prijem smo imali tamo. To je doživljaj putovanje vozom! Putovanje autobusom, same te eskurzije, sami ti doživljaji, lepo beše... {smeši se i okreće glavu levo-desno}

Anita Susuri: Koliko godina ste završili u toj školi? Osam ili?

Danijela Simonović: Osam, osam. Pa sam, zadnja generacija, ono usmereno prva i druge godine, posle sam nastavila Poljoprivrednu školu u Prištinu. Sve tu, znači, u Bresje sam išla do osmog razreda, prva i druga godina usmereno obrazovanje je bilo tada. Znači, nije kao sad što znači, ideš direktno, nego prva i druga bilo usmereno, e posle, treća i četvrta išla sam u Poljoprivrednu školu u Prištini {pokazuje prstom smer}.

Anita Susuri: Svaki dan ste putovali ili?

Danijela Simonović: Da, da, da putovala, normalno, autobusom bez ikakve gužve, bez ikakvih trzavica, bez ikakvih, znači, išli smo jedne nedelje prva smena, jedne nedelje druga smena, tako da nikakvih problema nismo... to je bilo znači davno kad su sretna vremena bila. Znači, putovalo se bez pratnje roditelja, bez ikakve pratnje. Sećam se, mrak, ja se i ne žurim, znaš. Normalno, opušteno,

vraćaš se kući sa drugaricama, pričaš, ostaneš na ulicu, zadržiš se, znaš, eto još nešto da popričaš, da l' vezano za školu, da l' za sam naš život.

Anita Susuri: Da li ste imali društvo iz Bresja...

Danijela Simonović: Da, da, da, da...

Anita Susuri: Išli ste zajedno?

Danijela Simonović: Imala sam, da, par drugarice koje smo posle išli u srednju školu u Prištinu. Išli smo, u istom odeljenju smo bili i družili smo se, znaš, i zbog samog druženja i zbog samog putovanja. Inače, drugarice smo imali iz Kosovo Polja, iz Prištine. Ja sam čak u Poljoprivrednu školu imala drugaricu iz Prokuplja koja je stanovala u Prištinu. Tad su i otuda dolazili, školovali se, tu su živeli, tu su stanovali, mislim, ovaj, sretna vremena su bili da to nikakav problem za ništa nije bilo i...

Anita Susuri: A Vi ste u to vreme možda izlazile nekad u Prištinu, da prošetate kroz korzo...

Danijela Simonović: Jesam, jesam, jesam... korzo smo...

Anita Susuri: Kako Vam je tad bilo?

Danijela Simonović: Korzo smo išli, gužva, masa ljudi šetaju, "Zdravo, zdravo", znaš, koga poznaješ, klimneš glavom. Bio neki Beograd restoran, tamo smo svraćali na piće. To je bilo negde u centru. Na doručak smo išli, isprod Kičme je bio ovaj, Bosanci neki su držali, Bosna se zvao, burek pravili, znam da su imali izvrsni burek i dan-danas se sećam toga. Obavezno smo tamo, znaš, posle škole, obavezno idemo kao prošetamo, znaš i, ili kad treba da izlazimo znaš. Na korzo smo išli, išli smo. Još kao dete sam išla u bioskop, inače, ne bi znala šta je bioskop.

Anita Susuri: U Prištini?

Danijela Simonović: Da. Još kao dete, ovaj, prvi put u bioskop u Makedoniju, na tom takmičenju kad smo bili tamo sam bila, e posle toga nešto sam iz znatiželje eto kao dete, inače ne bi znala šta je bioskop, verujte mi. Posle toga to tako i ... Evo, naša deca i ne znaju.

Anita Susuri: Je l' Vas neko vodio ili sa društvom ste išli?

Danijela Simonović: Mislim da smo iz škole išli u bioskop...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Bilo je nešto u vezi škole, neke emisije su bili, nemam pojma, nešto znam da je škola bila organizovala taj bioskop. A inače mi smo, potičemo iz takve porodice, gde se radila poljoprivreda i nisi imao ti vremena, nego to mož' da iskoristiš tu šetnju dok se vraćaš iz škole, ili kad, znaš, ako gubiš neki čas pa onda iskoristiš, inače ovako da ti sad odvojiš vreme, da ideš da lutaš, ne, ne, nema šanse od toga.

E onda bila je subota kad smo izlazile u Kosovo Polje, bile su neke igranke. Onda sabori, seoski sabori, ovaj, okolnim selima...

Anita Susuri: Možete malo više o tome da nam pričate...

Danijela Simonović: Da, da, da...

Anita Susuri: O igrankama tim...

Danijela Simonović: To je kao što kuća ima slavu, tako svako selo ima, gde ima crkvu, crkva ima svoju slavu. To su naši sabori.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Evo, kod nas ovde u Batuse, to je 20. jun, crkva nam se zove Sveta Nedelja, i ovaj, tog dana, znači 20. jun, obeležava se dan crkve, kod nas u selo. Mi to zovemo sabor. E sad, u ovom našem okruženju, ova naša crkva je bila tad u to vreme malo veća pa se, pa je dobila ime Hram, batuški Hram.

Dok se druge crkve, ova u Bresje Saborna crkva, verovatno što ima dva sabora. Znači, i svaka crkva kao porodica, kao kuća, tako i samo selo. E, onda su tad, od, znači pre rata, svako selo znači, kao ovde u Batuse 20. jun, nama je sabor. Tad dolazi omladina iz znači celog okruženja, svi se skupe u to selo, što obilazu porodice... E tu su bile igranke, tu su se mnogi, ovaj, bračni parovi, mnoge ljubavi se rodile na tim saborima i (smeje se), i uzimali se, znači, "Kad ćeš da se ženiš?" "Na sabor" "Kad ćeš da se udaješ?" "Na sabor". To su znači porodice se spremale i tog dana znači dolazi porodica i tad se većina momci i devojke udavali i ženili.

U Bresje gde sam ja rođena, sabor je maja meseca, dvadeseti, nekad je 27, nekad 23. pomera se taj, ide ispred, ovaj... posta, Uskršnjeg posta, ide nedelju dana taj sabor. Znači, Priluzje, Plemetina, znači to, ali to su bili, živeo si za taj dan! Ide sabor, znači {dodiruje garderobu} ideš, nabavljaš garderobu da budeš znaš ono najbolje znaš kao, devojka šeta, koja najbolja, mislim tu se gledalo. Sad, nažalost što ovaj televizor i, i internet i sve, pa je deci oduzeo to detinjstvo i devojka tu, uskraćene su te, te pažnje. Tu imaš više pažnju nego na ovim, ovaj. Tako sam se i ja upoznala sa mojim pokojnim mužem, isto na sabor (smeje se).

Anita Susuri: Prićaćemo i o tome, al' htela sam još nešto u vezi igranka. Je l' bilo muzike i kakva je muzika bila?

Danijela Simonović: Kako da ne! Uživa muzika, uživo, znači, dok ovaj, sad znači svako ko zna malo bolje da igra on se uvati u kolo, u oro što kažu, uvati se u oro, pa kad krene prva, prva pesma, do zadnje, znači, ko najbolje vodi kolo...

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Znači, najbolji igrač, najbolja devojka, koja najbolje igra. Tu je i, ovaj, u Kosovo Polje bio "Venac", kulturno umetničko društvo što je sad u Gračanicu. Ta generacija, znam, oni su tad bili početnici to, tolko i staro, taman kad sam ja krenula. I onda na igrankama igraju. Bilo je u početku narodna muzika za igranje, posle ima i zabavne muzike, znači, Zdravko Čolić, tu je znači sve! Hitovi koji su tad bili, Šemsa, Sinan Sakić i dan-danas. A, znači, sve je to, ako je staro, sve to valjda {okreće ruku} vrti se i dan-danas.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Ovaj, i kažem, znači, jedanput nedeljno.. Kosovo Polje mislim da je bilo subota, Priluzje mislim da je bilo nedelja ili petak, ne sećam se, znači, Lipljan {pokazuje prstom} i Lipljan nam je bilo blizu isto. Pa onda iz Kosovo Polje vozom za Lipljan se išlo, znaš. Autobus ne mož' da čekaš, Kosovo Polje pa ajde za Lipljan vozom na igranku. Čak Lipljan ima tri sabora, prvi i zadnji znači, rano proleće. Tri sabora, znači, sad u onom dvorištu da l' su tri crkve ili kako već, ne znam tačno, stvarno ne znam tačno, ne mogu da pričam ono što ne znam...

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Ali znam da smo išli na tri sabora. Pa ringišpili, muzika, pa o, pa luna park, pa sve i svašta! Znači za sve, i za st, za stare kafana, za decu, znači, tu su bili igraonice. Donosili su te dečije, za dečiji park ona kola, ono znači za sve generacije, za sve uzraste imala je zabava. Znači, čuvaš pare, štediš cele godine, ide sabor, i onda sve to tamo potrošiš.

Anita Susuri: Kad ste prvi put videli svog muža?

Danijela Simonović: Au, osamdeset (smeje se), '89 sam se udala, znači osamdeset, '89 sam ga i upoznala.

Anita Susuri: Kako ste se upoznali, gde?

Danijela Simonović: E, sad ću da vam kažem kako smo se upoznali. Ovaj, braća Bajići, muzika u Kosovo Polje na železničku stanicu, Usnija Redžepova, znači kao muzika dolazila u Kosovo Polje, sad svi mi meštani znaš idemo, mi deca, znaš, devojka, mlada sam se ja udala...

Anita Susuri: Usnija je bila tu? Redžepova?

Danijela Simonović: Da, Usnija Redžepova, da, da! U Kosovo Polje, braća Bajići znači {pokazuje prstom iza sebe}. Ne znam ko još bio od ovih pevača. Ali, na otvoreno je bila muzika, stara železnička stanica gde u Kosovo Polje sada...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Znači tu. I sećam se, znaš, sad svi... Neko traktorom, neko pešaka, znači ide narod, ide da gleda, znaš kako, kao da si u neku arenu da ideš! A mi devojke smo se skupili iz Bresje i idemo. E, moj pokojni muž, oni pošto su iz Batuse, ovo je dalje, videla si relaciju {pokazuje smer prstom}. Oni su išli traktorom. Zato što to bio vikend i nisu imali prevozno sredstvo. Znači, autobus je tad bio radnim danima, obično vikendom da nisu imali autobusom, i oni traktorom. A mi kao znaš, smejemo se što se oni voze traktorom.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: A mi smo blizu pa smo samo pretrčale (smeje se).

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: I tako, znači, upoznali smo se tu, malo smo se zabavljali nekih tri meseca i eto, uzeli se i tako. Ja, ovaj... Ali, eto, moje poznanstvo je bilo, znači, taj skup. Sabor, znači, muzika bila, eto, odeš na taj sabor, upoznaš, ne samo ja, znači, devedeset posto ljubavi se radali na sabor.

Anita Susuri: Jeste posle izlazili i kako ste se viđali u to vreme?

Danijela Simonović: Da, da, da, u to vreme znači imali smo igranke, izlazili smo normalno, viđali smo se, pa nije bilo svaki dan, zato što sam ja išla u školu, četvrta godina sam bila, al' su bili dani znači normalno, ovaj, nismo imali telefone da s, nego si morao na, kad se dogovoriš, ako ne izađeš taj dan, ode ti voz, gotovo.

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: (smeje se) Nego znači, ideš, ostaviš sve i ideš, kao znaš, nađeš razlog, izađeš, ali obično na igranke i korzo. Prištna, tu smo se viđali, tu obavezno, znači normalna šetnja, normalno, znači...

Anita Susuri: A možete nam sad pričati o toj tradiciji kad se porodice upoznaju, na primer...

Danijela Simonović: Kad se mladi uzmu?

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: E, ovako. M...

Anita Susuri: Kakva je tradicija Vaše porodice?

Danijela Simonović: Naše porodice, evo, pa ja sam, eto ja sam se udala, znači, mogu da ispričam moj primer, eto znači, sad da...

Anita Susuri: Tako, tako.

Danijela Simonović: Svaka porodica ima svoj običaj, i kako oni to rade, al' evo ja sam se udala, ja nisam sa znanje, e to je ta naša porodica što sam ja pričala. Ja sam jedina devojka koja sam pobegla iz te porodice, bez znanja svojih roditelja, dede i babe, ja sam se udala, bez njihovog blagoslova, koji su se mnogo ljutili, koji nam je trebalo vreme i da se porodice pomire.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Razumeš? Zato što sam ja kao pogazila svoju porodicu zato što oni, njihove devojke su bile poznate domaćice i vredne, i iz ugledne porodice devojka nije mogla da uzme svakog momka. Al' eto, ja mlada, zaljubila se i mislila da ću da rešim problem, udala sam se ne razmišljajući koliko ću da povredim svoju porodicu. I baš sam ih povredila i, znaš kako, to je trebalo, trajalo bogami jedno par meseci do neke baš dobre mirbe. Znaš, prošlo jedno mesec dana, ja sam bila mlada, tugovala sam dosta. Oni su mi čak i ponudili da se vratim zato što sam mlada, samo što sam završila, nisam ni završila školu, u četvrtu godinu sam se udala...

Anita Susuri: Koliko dakle, osamn...?

Danijela Simonović: Pa, š, nepune 18 godine, rano sam krenula u školu. Čak su mi ponudili da se vratim, ne, ja nisam htela da se vratim, nastavila sam da živim u ovoj porodici, jedna divna porodica, skromna porodica, ovaj... E, posle pomirenja porodica, organizovalo se slavlje. Ovaj, ta mirba je bila kod mojih roditelja, razumeš, oni su tamo okupili najužu porodicu, i onda smo mi ovde, ja, moj pokojni

suprug, svekar, ja svekrvu nisam imala, isto je mlada umrla žena, zaova, deveri, stričevi, tetke, znači njih nekih možda dvadeset, koji smo se okupili iz ove porodice, išlo u našu porodicu tamo gde je, gde, gde sam ja. E, sad, običaj naše porodice je znaš, svi kad uđu, stigli smo tamo, sad moji izašli da nas sačekaju. Bio je prvo pokojni deda, po starini se ide {diže kažiprst u vazduh} znači ne otac, majka, nego deda, baba, stric, neki stariji... Samo se rukuješ, ništa drugo. A sa mnom se niko nije rukovao, svi su bili ljuti. Znači, to je ta mirba koja se organizuje, to je taj običaj mirbe porodice...

Anita Susuri: Da...

Danijela Simonović: Same udaje. Onda, m, ja tako negde seli iza vrata, kao nepoželjni gosti, znaš. E, sad porodice seli, znači, svi posede {kao da pokazuje rasored sedenja rukom} ništa na sto nema, nema posluženje nema ništa dok se ne raspravi.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: E, sad pošto je moj deda bio tada živ, kad sam se ja udala, moj deda znači, "Dobar dan", znaš, pita se sve to. E, sad, dok moj deda ne pita mene {pokazuje rukom na sebe}, nema ništa. "Dodji ovamo". Dodjem. "Zašto si ti napustila našu porodicu? Šta je tebi trebalo", znaš, "da ti nas tako kao obrukaš, kao poniziš? Zašto si pobjegla? Zašto nisi sa svadbom?"...

Anita Susuri: Šta te teralo, da.

Danijela Simonović: "Šta te nateralo da se udaš?"

Anita Susuri: Da (smeje se).

Danijela Simonović: Ja sam bila mlada, onako, nisam razmišljala to ni šta sam uradila, ovaj. Pa ništa, ja onako, kao, "Zaljubila sam se", grčim ramena, znaš, kao. Moja baba pokojna, "Pusti, pusti, i, to bilo uvek, ajde, bogati, znaš, sad da maltretiramo mi dete. Neka jede kao so i leba i neka bude srećna", znaš?

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: To je kao najbitnije za žensko dete. Ali deda bio onako strog i sve to. I onda onako on pita, "Jesi ga ti milom uzela il' silom?", kao da me nisu prisilili znaš (smeje se). "Ne", ja kao, "milom". E, dobro, onda pita mog pokojnog muža, znaš, "Da ti ne maltretiraš to dete, jesi je uzeo iz ljubavi, jesi je uzo, znači, za nečiji, za inat?", to je najbitnije znači {diže kažiprst u vazduh} "Zašto si ti uzo moje dete? Oćeš ti da ga poštuješ, oćeš ti da mu pomogneš u životu? Oćeš, znači, ti da je staviš na svoje mesto pored sebe il da ti bude..." I onda to tako sve on, "Ne, ne, ja sam je..." kao znaš, "Plašio sam je, da se, da je ne izgubim, pa sam je uzo", znaš, kao "pograbio sam".

E, to tako. E onda, on, deda, čestita nama, da nam blagoslov, e posle roditelji moji nam čestitaju, pa njegovi roditelji, pa se onda rodbina između sebe, jedna drugom čestitaju, s tim što moj pokojni svekar poneo balonče rakiju. Rakija isto da ima značenje u našu porodicu, ne samo u našu porodicu, našu tradiciju.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Piće rakije, koja je nakićena. Sam čin znači kao, znači veselje ima...

Anita Susuri: Veselje.

Danijela Simonović: E. I onda, to je zdravica koja se popije i ukrsti se i sve. E, posle toga znači, ide posluženje, slatko, voda. Slatko i voda, kao da se... I to slatko ima značenje, kao da se porodice vole. Nema ništa slano da se posluži, nego nešto slatko, da se porodice vole, da se poštuju, znači prvo druženje, e. I onda to, čim se posluži slatko, kafa, piće, ko šta pije, e, onda ide hrana, isto tako. Onda krene pesma, sad zavisi sve od porodice, u mogućnosti. Bila je i muzika posle kad sam, znači, ta moja mirba, i muzika je propratila. E onda, kad prođe neko vreme, isto se iznosi pogača, pogača koja slome prijatelji, znači, moj otac i njegov otac.

Oni to kao slome u znak prijateljstva, znak pažnje, znak ljubavi, znak druženja, znači, znak zajedničkog prijateljstva do kraja svog života. Kao ono Bog što spoji, da niko ne razdvoji, da to bude to i to. E, onda uzmu so i hleb pojedu, kao da se mi slažemo kao sol i hleba, i kao što i so ne može bez, brašno bez, so, hleb bez, znači, to tako da bude {maše rukama levo-desno}. To tako, znači, tradicija sama. Isto, torta, kolači, sve to.

E, sada znači ima darovanje. Znači, priprema se dar. Majka mi je bila živa, ona je spremila dar u baščaluk, baščaluk...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Imate i vi sigurno, to su marame koje su vezene i koje se dar za zeta sprema tu, za ćerku, znači, koje se veže i nosi se ovako {pokazuje rukama kao da nosi nešto}, znači poklanja se kao pune ruke da imaš. Daruju se svi, znači. I to je stvar porodice i mogućnost porodice. Moji su bili u mogućnosti, onda su darovali komplet, ovaj, prijatelje tog dana što su bili. Znači nisi obavezan, ali daruješ kao ćerku i zeta i prijatelja glavnog, znači ukućane, ove sa strane, al pošto mogli su i onda su darovali sve. I tako, ispratu te sa pesmom i sve to.

Anita Susuri: A kako ste se Vi osećali tad? Porodica ne želi da priča s Vama...

Danijela Simonović: {sleže ramenima} (smeje se) Mnogo teško...

Anita Susuri: Kako Vam je bilo?

Danijela Simonović: Mnogo teško, mnogo teško... Smeješ se, a plače ti se, znaš. Htela bi da ideš kod glava, kao kod majke, a ti si ovamo. Znaš? Htela bi i jedno i drugo, a ne želiš da izgubiš ni jedno ni drugo i onda tu je taj rizik žensko dete što nosi sa sobom. Teška su vremena bila, i stvarno što se tiče ženskog deteta tada, znači, mnogo se čuvalo, mnogo se negovalo, nisi imao dovoljnu slobodu ni od porodice ni od društva, da ideš ti negde slobodno. Eto, ja sam tako pobegla, desilo se meni {pokazuje na sebe}. Inače, znači, ide svadba, idu običaji, ide sve to žensko dete, ideš u drugu kuću, sa znanjem, sa, kako se kaže ono, marifet, sa...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Nosiš sa sobom sve ono što je najbolje. I tako, ovaj...E posle, kad ta mirba prođe, e sad moji dolaze da upoznaju kuću gde sam se ja udala. To je na nedelju dana od mirbe i zove se prva nedelja.

Znači, taj sam čin običaja mladenaca, prva nedelja. E sad, na tu prvu nedelju dolaze sve mladi. Mladi, znači, ako imaš u porodicu brata, sestru, sestru od tetke, sestru od ujaka, znači, svi mladi idu. E, sad, majka ti pripremi ovako: pošalje ti kecelju, pošalje ti torbu, pošalje ti igle, konac, znači, počne nešto kao da plete, da ti nasluti, da ti budeš domaćica, da... Ovaj, papuče za u kuću, znači nešto što si trebala kao devojka da doneseš u tu kuću, znači ona ti šalje to na prvu nedelju neke sitnice simbolične koje eto znače nešto, dosta toga znače. Pošalje ti tortu, pošalje ti ovaj, a obično znaš, pižamu, papuče, nešto najosnovnije, znači, a, a igle i konac, obavezno. Znači, na prvu nedelju to svi šalju, i kecelju, kao da budeš domaćica.

Isto ti dođu, znači, familija, isto ih dočekaš, isto gozba, druženje, već to nema taj običaj, znaš da se mire, znači sad ti dolaze prvi put. Sad su počeli i roditelji da idu tog dana, znači, puste omladinu pa roditelji dolazu malo kasnije i sve to. Al kad je normalna situacija znači roditelji ti dođu odma sutradan kad se udaš, da vide gde živiš, da se prijatelji upoznaju, da, što je najbitnije rodbinu da upoznaš, znači, da ne sretne ti svekrvu na ulicu i da ti je prođe, znaš?

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Prija priju da, da se ne znaju.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Znači, gleda se da se što pre završe ti običaji da, čin upoznavanja, čin porodice. A, inače, ti kao snajka, kad se udaš, poslužavnik u ruke kako ko dođe, da služiš, da dvoriš, da poštuješ i tako dalje (smeši se).

Anita Susuri: A kako Vas je ta porodica Vašeg muža prihvatila?

Danijela Simonović: Ta porodica od mog muža, znači, ja sam bila jedna od najbogatijih devojaka, udala sam se za najsiromašnijeg momka.

Anita Susuri: Simonović?

Danijela Simonović: Da. Nisu oni bili siromašni toliko do te mere, a' u to vreme gde sam ja živela i gde sam došla, bila je ogromna razlika. Kao nebo i zemlja. Ali, eto, udala sam se iz ljubavi, volela sam ga i uzela sam ga. Nisam htela da nam se rasturi brak zarad porodice. Žrtvovala sam se, borila sam se da sačuvam brak. A porodica Simonović su me tako lepo prihvatili, kao svoje dete. Možda i više od toga. A, ja sam imala svoje poštovanje koje sam nosila iz porodice, a to, jedna dobra reč, zlatna vrata otvara. Znači, svekrvu nisam imala, imala sam svekru, imala sam dva devera i zaovu. Zaova je bila starija, deveri su mi bili mladi i nisu bili oženjeni, ni zaova mi nije bila udata.

Anita Susuri: Živeli ste u istoj kući?

Danijela Simonović: U istoj kući, da, da. Dve sobice, kuhinja, hodnik, kupatilo, i tako. U jednoj vrlo maloj, skromnoj kući sa puno ljubavi i topline. Znači, nikad merilo nije bogatstvo, nikad merilo nije, znači, ja to svima kažem i dan-danas znači, da to se ne gleda, znači, da uvek uzmeš nekog s kim možeš da поделиš život, da možeš da ideš kroz život, da se nosiš sa tim, da stvoriš porodicu, da... i tako. Ovaj...

Anita Susuri: Nisu imali veliko domaćinstvo ili kako?

Danijela Simonović: Da, nisu imali veliko domaćinstvo zato što im majka mlada umrla, otac sam se borio, školovao decu, nije bio ni u mogućnosti da, zato što, drugačije kad bračni par školuje decu i bori se zajedno, drugačije kao jedan. {pokazuje broj jedan kažiprstom}

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Znači, on bio njima i otac i majka i ono, pokojn, mislim Bog da ga oprost, al se borio. Ovaj, čak štoviše, da ja kao mlada sam se udala iz Bresje, dosta toga nisam znala ni da radim, onda me on naučio, znaš? Čak i ako pogrešim, on me pohvali, "Ma, super je to," znaš, "Samo ti nastavi. Ma odlično, kakvi!" Zadovoljan deda, ne pitaj (smeje se). I mogu da vam kažem, ja to pričam svuda, znači, da ovaj, skromnost porodice mnogo znači i kad je porodica složna, a, kad porodica ima dogovor, kad porodica ima strpljenja, puna ljubavi - tu je i napredak, mogu da vam kažem. Tako da nisam imala

nikakvih problema. I dan-danas se poštujemo, i dan-danas smo ostali jedna jaka, složna porodica Simonović, koja se baš lepo poštujemo. Znači, ja imam jetrve koje smo kao sestre. Braća su se možda i zamerili možda i nisu, al' mi to nikad nismo gledali, mi smo nastavili naš život. Deca nam se lepo slažu. Znači, ja imam dva sina. On ima sestru od strica, koju poštuje kao rođene sestre, i te sestre od strica njih poštuju kao rođenu braću. Znači, to je retkost, ali meni je drago kad odem negde i kad neko priča o nama, "E to je ona, što su one jetrve, se sećaš, znaš, priča se za njih..." To mnogo znači. To znači i za decu jer i deca su posle...

Anita Susuri: Imaju čvrst temelj.

Danijela Simonović: Normalno. Koreni i lako je da imaš krila posle da letiš. Kad imaš jake korene, krila su... {širi ruke}

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Da.

Treći deo

Anita Susuri: Čime se bavila porodica Vašeg supruga ili Vaš suprug?

Danijela Simonović: Pa radnička porodica je bila, oni, malo su imali zemlju, nisu se nešto, samo za sebe što im je trebalo. Pokojni svekar je radio u Žitopromet, deca se školovali, tako da su znaš onako od nekog svog rada i, skromna porodica, baš skromna porodica. Znači, od plate su živeli i tako, tako su se mučili, borili dok se školovali, dok svako svojim putem izašo i nastavio dalje. Ovaj, znači ništa nisu, evo i dan-danas ništa nisu prodali, ništa, svi su stekli svoje kuće, svi su stekli svoje porodice, svoja imanja, znači, grbačom, motikom.

Anita Susuri: Da, da. Vi, dakle, kad ste završili srednju školu, posle više niste dalje išli?

Danijela Simonović: Nisam išla dalje...

Anita Susuri: Onda ste se udali?

Danijela Simonović: Udala sam se.

Anita Susuri: Kako je tekao posle život, kakav ste brak imali?

Danijela Simonović: E, ovako, znači, ži, udala sam se ovde u Batuse, porodična kuća {pokazuje smer prstom} je bila na početku sela. Ovo smo kupili, pravili smo ovde. Ovaj, pošto nas je bilo puno u kući, mi smo izašli, stanovali smo privatno u Kosovo Polje. Ja sam se zaposlila posle toga u Žitopromet, u Prištinu sam radila. Ovaj, rekoh, stanovali smo privatno u Livadsko naselje, kod nekih divnih ljudi, stvarno davno je to bilo, ali super ljudi su bili. Posle tri godine sam dobila sina. Znači, nisam odma nego posle tri godine sam dobila sina. Inače, brak kao brak super nam je funkcionisao. Imali smo dogovor, imali smo, živeli smo u jednu sobu al' mnogo smo bili srećni. Mnogo. Sećam se skupila sam neke pare, išla sam da kupim tepsiju, ja sam se radovala od Prištine do Kosovo Polje. Srećnija žena od mene nije bila. Ja sam, znaš, da se ti kućiš u vreme inflacije, '92 godine...

Anita Susuri: Da...

Danijela Simonović: Tad je bio težak život. Znači, radili smo za vrlo male pare i znači morao si mnogo da odvajáš da bi nešto kupio. Ono dok kupiš, ono inflacija ga pojela.

Ali srećni smo bili! Sećam se, života mi u jednu sobu u Kosovo Polje, u Livadsko naselje smo stanovali, posle mi se tu i stariji sin rodio... Retko, retko, ja znam, sretnem drugarice, prijateljice, svima nešto hvali, svima nešto hvali, znaš, udali se, puna kuća, svi su nezadovoljni, a ja sva srećna! Oni me gledaju, "Bože, kako ova žena srećna!" U stvari, sve, zajednica, ljubav čini sreću, ništa drugo. Ništa drugo. I znači funkcionisalo je sve kako treba. Ja sam radila, on je isto išo na poso, dete nam je bilo u vrtić. Ja sam radila i prvu i drugu smenu zato što sam radila jedno vreme u prodavnicu, Žitopromet, gore na Sunčanom bregu, putovala sam. On uzme poslepodne dete... Baš jedna normalna, jedan normalan brak. I ovaj, dogovor. Tamo nismo počeli slavu da slavimo sve dok nismo kupili ovaj plac ovde u Batuci, i kad smo se ovde vratili, kad smo napravili kuću, tad smo počeli da slavimo slavu. Mislim, al' to je bilo brzo, znači par godina je prošlo.

Anita Susuri: Koliko godina ste Vi radili u Žitoprometu?

Danijela Simonović: Ja sam u Žitopromet radila osam godina, do '99, do '99. E onda kad je počela ona situacija nije imao ko sina da mi pazi i morala sam da napustim. E posle toga, ovaj, primili su me u ambulantu, primili su me ovde {pokazuje smer prstom} zato što mi je u ambulantu bilo blizu, ta žena je napustila, otišla je i to tako posle. I evo, ostala sam i dan-danas tu da radim.

Anita Susuri: Koje godine ste počeli u ambulanti da radite?

Danijela Simonović: '99. Krajem tamo negde pred, pred Novu godinu je to bilo. Ovaj, kad je bila potreba radnika za ovo stanovništvo i sve to tako. Tako se to izdešavalo, inače, Žitopromet radila sam, gde sam putovala, gde sam imala kolege. Prva i druga smena se radilo, znači, radila sam i sa Albancima i sa Turcima u Prištinu, super, okej, znači, vreme inflacije bilo, gde je bila gužva za hleb, gde sam ja ostavljala hleb, znači, nisu bili, nisam pitala ko si, šta si, samo dođeš, gospođa ili gospodin, zamole me.

Rade ljudi, znači, stvarno, tolko, tolko lepih reči imam da ne znam, da, da da ih iskažem, stvarno. Ovaj, tako se živelo, jednostavno tako, normalan život.

Anita Susuri: Da li je na Vas uticala sva ta, kako da kažem, situacija koja se dešavala krajem '80-ih, '90-ih godina?

Danijela Simonović: {klima glavom} Jeste, jeste. Ne samo na mene, na sve žene. To je veliki trag ostavilo. Svi smo starili pre vremena, svi smo, ne kažem da smo izalepeli, ali prebukiran si sa problemima, sa strahom, tako da, ja kažem (nakašlje se) sve je to prošlo sada, znači, prošlo je. Sad su neka vremena koja se borimo da stanemo negde {pomera glavu levo-desno} među normalan svet. Ali taj propust što smo imali svih ovih godina sve na, sve žene, znači koje si živeo u nekom strahu, u problemima, u bolesno... Ja sam muža izgubila što nije imao adekvatno lečenje. Ja sam jednu bebu izgubila što nije imala adekvatno lečenje. Nažalost, nisam samo ja. Ovakvih slučajeva ima milion!

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Al' opet kažem, hvala Bogu, neka sačuva Bog ovo što je ostalo i da ne da Bog ono što je bilo, nego da se nastavi neki normalan tok, normalan život, gde m, gde smo mi sada stanovništvo mostovi za ovu našu decu.

Anita Susuri: Tako je.

Danijela Simonović: Gde sad ja sad, evo, pričam sa vama, gde na primer sednem ja sad, ne kažem pod stare dane, nikad nije kasno.

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Znači, taj propust što sam imala od rata do pre jedno tri godine, ja sad hoću da vam nadoknadim. Eto da se malo edukujemo. Znaš, treba nam, da sutra mogu da budem u društvu i sa unučićima, i sa snajkama, i sa sinovima, i sa bratancima, da ne budeš priglupa a u današnjoj lepoti živiš i u, eto u Evropi i ceo svet je ovde na ovim prostorima, barem da znaš kako dalje. I da, da ti kažem pravo, i volim sve što je lepo. Kad već imamo te mogućnosti, razne organizacije... Ja opet kažem, hvala i tim organizacijama koje postoje, ko je izmislio te organizacije, te mreže, žena i sve ostalo. Znači, kako će žene da znaju nešto, za nešto bolje ako ne izađu u društvo. Kako ću ja da odvojim vre, da idem negde bez razloga? Kako ću da odem u Prištinu ako mi neko ne obezbedi put? Znači, ja opet, sve ovo je lepo i stvarno ja kažem mnogo znači za nas žene koje smo sad, znači, ovde ostali i opstali i sve to. Da nastavimo dalje, i da pokažemo primer našoj deci da budu optimisti, da vole, da idu da rade, da, da ne gledaju naciju, nego da...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Da biraju prijatelje po duši...

Anita Susuri: Tako je.

Danijela Simonović: Po ovaj... Inače, ne, nismo imali neke velike probleme. Moja deca sad bave se poljoprivredom. Inače rade zemlju i od Albanaca i od Srba i, čak ću da pohvalim jednog čoveka, evo. Znači, baš mi je drago. To je iz okolnog sela Ence {pokazuje prstom smer iza sebe}, Albanac, koji smo radili njegovu zemlju pet hektara pod zakup. Radimo i od Srba, radimo 30 hektara, radimo ne našu zemlju, nego pod zakup.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Moja deca rade. Radio pokojni muž, pa su sad moja deca nastavili. E sada, pošto je ovo mesto ovde podložno vodama i poplavama i da je sam tok autoputa izgubio pravac reka...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: I, sad, znači, koja kiša padne, ovaj deo ovamo {pokazuje rukom} su poplave. Znači, to je već ljudski faktor, to nije već na primer Bože me oprostite...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Božja volja, znači, ljudski faktor, ali, i to treba da se reši. E sada znači mi smo uzeli pet hektara pod zakup zemlju od tog Albanca iz Ence, gde smo sejali žito i uvati poplava. I udavi ga voda. Međutim, u redu, ti moraš da spremiš kiriju. 500 evra, 100 evra na ektar. I mi smo spremili pare i pozvali smo čoveka. Znači, ja moram da ispoštujem to {pokazuje rukom na sebe} (smeje se). I on došo, tu sedimo ispred kuće {pokazuje prstom iza sebe} sa decom i ja kažem, "Evo ti 500 evra", znaš, "za kiriju. Hvala ti puno." On uzme pare ovako, uze, "Hvala, Danijela", i sad odvoji 50 evra, da mlađem sinu, a one 450 vraća meni. {pruža list papira ispred sebe} (smeje se)

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Kaže, "Ono što Bog uzme, ne mogu ja da naplatim", kaže.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: A, da ja vama kažem, naši Srbi nisu to radili. Nažalost, znači, ne, e, 'oču da vam kažem, sad znači, da ne možeš da meriš ljude po naciji, po veri, po veorispovesti, po... meriš ljude onakve kakvi jesu. Evo, verujte mi, znači, ispričala sam vam jednu živu istinu. Onda, isto mi se desilo,

što mi je bilo mnogo drago, idemo iz Bresja, moja deca idu traktorom, idu prema Ence, idu prema Kosovo Polje, idu prema Vragoliju, idu, na rizik idu. Znači, to je rizik. Moraš da rizikuješ u životu. Ja kažem, svaka čast pojedincima, ali ti, takvo je vreme, moraš da zaradiš da bi preživeo. I stali smo u Vragoliju, nešto da kupimo u prodavnicu, a po, puklo mu nešto sinu na na mašinu pa je on ruke napravio od ulja, izmazao se, joj, gospode bože, znaš kako bio kaljav! I prilazi jedan gospodin, izlazi iz jedna besna kola, “Dobar dan” “Dobar dan”, “Kako ste, majstori?” i pruža mom sinu ruku {pruža ruku}, a on ovako ‘oće da, pa kaže, “A prljave mi ruke”. Kaže, “Ne, Vaše su ruke mnogo čiste. Ja...” kaže, “ja, meni je drago da ovako dete radi jer ja ovo prošlo sam svet, nisam vido”, kaže. I znaš, z, zdravi se s njim i kaže, “Ja čistije ruke nisam imao do sad”. {udara dlanom o dlan}

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Znači, neko kad radi od svog znoja i sve to. Eto, trudimo se, znaš, da eto prevladaš strah, da odeš negde, da zaradiš nešto, ali, eto {sleže ramenima} sve je to život. Ja opet kažem, sad je malo drugačije pa možda se i može.

Anita Susuri: Vi, rekli ste mi da imate dva sina...

Danijela Simonović: Da.

Anita Susuri: Da li imate i ćerku?

Danijela Simonović: Ne, samo dva sina imam. Imam...

Anita Susuri: Oni žive ovde sa Vama ili?

Danijela Simonović: Da. Imam starijeg sina koji je oženjen, imam troje znači unučeta, i mlađi sin koji sad završio školu.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: E.

Anita Susuri: Kad se oženio Vaš stariji sin jeste tad svadbu...

Danijela Simonović: Da, da, da, da, da...

Anita Susuri: Sa tradicijama?

Danijela Simonović: Sve sa tradicijama i sa običajima. Čak možda vam pomognu nešto i od slike ako vam znače? Hm?

Anita Susuri: Može, uzećemo i to.

Danijela Simonović: E.

Anita Susuri: Kakve ste tradicije tad...

Danijela Simonović: Znači...

Anita Susuri: Pošto niste imali Vašu svadbu, kako ste nam pričali, onda ste sinu sigurno napravili...

Danijela Simonović: Ja nisam završila.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Ja sam imala svadbu tamo {pokazuje smer prstom} gde sam se udala.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Nego smo skrenuli sa teme. Znači posle...

Anita Susuri: Posle...

Danijela Simonović: Mirbe, bila je prva nedelja, pa je prošlo par meseci, čekali smo toplo vreme i naša svadba je bila.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Al' tad se pravilo kući, u šatoru, znači, isto sa običajima, mogu sad da ispričam taj običaj sa mojom snajkom, znači, to je isti običaj...

Anita Susuri: Dobro, da.

Danijela Simonović: koji je bio isto i kod mene.

Anita Susuri: Može.

Danijela Simonović: Samo što je tad bila znači kod kuće se pravila svadba u šator.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Znači, gde su bili mi, obična muzika, znaš ona, kako su je zvali, harmonika... Tadašnja muzika koja se koristila, znači, harmonika, ona {pokazuje rukama ispred sebe kao da drži veliki ovalni predmet}.

Anita Susuri: Tamburaški orkestar?

Danijela Simonović: E, da, da! I oni tu iz okolnih mesta, to su bili muzika iz lokala i znaš, ali svadba na seoski način, kako da ti kažem, znači šator. Sama seoska atmosfera i (smeje se) drugačije malo, drugačije bilo. A, što se tiče mog sina, da, isto se moj sin oženio, isto je, isto je bilo. Nismo sa znanje uzeli devojk. Isto tako, izlazili, zabavljali se, jednostavno rešili da se uzmu, bez znanje njenih roditelja. Ali, njeni roditelji su isto dobri ljudi koji su prihvatili isto mirbu, gde smo mi išli, znači, naša porodica, isto to što sam ispričala, š, same tiče mirbe. Znači, otišli smo kod prijatelja, ovaj, nosili pogaču, prase nakićeno, znači, piće, rakija, šljiva, obavezno šljiva se nosi u znak pomirnja znači {pokazuje rukom kao da pije} da se popije, da se ukrsti, i tako. Njeni su došli na prvu nedelju ovde kod nas. Znači, braća, sestre, sestra od tetke, od ujaka. Posle, malo kasnije, nekih par sata prošlo pa su i njeni roditelji došli. Isto gde joj donela majka korpu sa cveće, isto igle, torbu, znači tašnica {pokazuje rukom kao da drži torbu}, neko tašnicu neko torbu, kišobran, papuče, šta li još već, znaš, to donese. Isto znači ona zakuska, gozba, druženje, pijeње, pričanje, upoznavanje opet znači, "Ej, ko je ova, sestra ti?", znači, momci se raspitju. Tu se, i tu se mladi upoznaju.

I ovaj, i svadbu smo pravili posle par meseci. Svadbu smo pravili super. Ovaj, običaji su nam bili kod kuće sve. Znači, ujutru, kad je zakazana bila svadba, znači imali smo termin u kafanu imali smo i kod kuće. Moje mladence, mog sina i snajku je eto, 'tela sam kočije pa nisam našla...

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Pa smo limuzinu uzeli neku iz Lipljana da ih vozi. Ovaj, sam običaj kreće od četvrtka, svadba. Znači, kad se nosi zdravica prijatelju, znači da pozoveš, pogača, vino, obavezno, vino koje se nakiti, zasladi se malo crno vino pa se nakiti, znači, flaša, pogača, kocke šećer, bombone, koje se stavlja u krp, onaj cveće koje se vezuje crvenim i belim koncem...

Anita Susuri: Da, onaj ruzmarin.

Danijela Simonović: Da, ruzmarin da, to se {pokazuje rukom kao da ubaca nešto u gornji levi deo majice} kite svatovi.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: A ovo, što se kiti pogača...

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Kad se zovu u četvrtak. Znači, to idemo sa pet pogače. Idemo nosimo jednu kod devera, jednu kod starejka, jednu kod prijatelja, kod domaćina, kuma. Kum, dever, starejko, domaćin i dever, znači pet pogače se iznose. Pet flaše vino. Znači, to ideš, po pola sat se zadržiš, znači, "Izvolte", znači, svadba se pravi. Ali prva pogača se nosi starejku, da starejko da blagoslov da kr, da svadba kreće.

Anita Susuri: Kum starejko?

Danijela Simonović: Da. Znači, kreneš od starejka. Sad se starejko obično uzima ujak.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Nekad je bilo, porodice, tako su se i održavali odnosi, porodice, komšije. Znači, neka porodica, koja je malo ugedna, druga porodica ih uzima za starejka, i oni se zovu kumovi. Al' sad se malo vremena promenili, pa se uzima ujak, ko ima ujaka. Ko nema ujaka, onda, znači, mladoženjin ujak, onda uzima nekog dobrog drugara, prijatelja, šta li već, da njemu bude starejko. Znači, od četvrtka svadba kao kreće, znači sa tim pogačama, tim zvanicima. Kondir. To je kao bukrija koja se veže maramom onom ženskom maramom, nakiti se novčićima, biserima, sit...

Anita Susuri: Šta je to bukrija?

Danijela Simonović: To je kondir. Mi ga zovemo kondir. Imam, ne znam de mi je. Gde se kiti i nosi se {drži ruku kao da nešto nosi}, de se zovu seljani i meštani i...

Anita Susuri: Aha, da, da, da, znam.

Danijela Simonović: I ideš kroz selo i nosiš onu bukriju, znaš onaj kondir, koji je ceo nak...

Anita Susuri: Kao sepet? Tačno.

Danijela Simonović: Jeste, da. Kao znači, nakićen sve, pun darove...

Anita Susuri: A ima dršku i...

Danijela Simonović: Jeste, pun vina, na primer i darove, i sad ideš pozoveš rođaka, komšiju, “Izvolte, svadba mi je u nedelju, dođite”. I on ti, on neće da ti vrati prazno to, nego stavi peškiri, krpu, e. Te, ti peškiri koji dođe na taj ko, kite se svatovi. Znači, kupi se još, dopuni se, ali s tim kao običaj od toga što se, što se kiti ta, taj kondir, tako ga mi zovemo, kondir, znači kite se svatovi, vozila koja će da vozu tog dana. U četvrtak znači, kad se iznesu te pogače, zdravice, kapija se kiti.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: Da. To su znači cveće, cele godine se seje, razno cveće znači da što više ti nakitiš to. Sad se kupuju znači oni, one vezici, ono dodaje se, ali opet na selo je selo, znači, svaka domaćica voli da okiti znači dete kad joj se ženi, majka koja dočeka, majka... To je znači, čin koji, jednom se desi u životu taj osećaj. I znači tu je i bosiljak koji je značajan za te običaje naše srpske. Bosiljak, to raznorazno cveće, znači, to su prave te vezice, pa se vezuju, pa se peva znaš. “O, ljubavoj devojko, o ljubavoj devojko...” to su znači tradicionalne pesme kad se, što se tiče svadbe.

Onda ta, završi se kapija. Ide se po mladine stvari u četvrtak, sprema mladina. Tu šalješ zaovu, isto neko koga treba da ispoštuješ. Znači, obično ako imaš zaovu ili ćerku. Ja sam svoju zaovu i zeta slala, i mog sina mlađeg. Zet nosio zdravicu, a sin mlađi sa tetku išo za stvari. I onda nakitimo kola, opet pevamo “O ljubavo i devojko”, to obično strine i tetke pevaju. Ispratimo tamo {pokazuje smer rukom} gde se ide po, za stvari, znači u mladinu kuću. Prija isto tako sačeka sa pesmom, nakiti auto, primi goste, znači, uzme svoju zdravicu što joj doneo, poslao prijatelji. Onda pakuje ćerkine stvari, spremu, znači, neko i dalje hekla milja, ćebad, znači sve to što treba, ovaj, ta sprema se lepo upakuje, to se sprema danima, pa se zovu komšiluk da vidi šta je majka spremila ćerki, šta je izheklala, šta je kupila. Neka ćerka je bila vredna, neka nije (smeje se).

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Neka školovala se, kako ko. I tako. I oni par sata sedu tamo, isto sa pesmom kad iznesu te stvari, isto sa pesmom ispraćaju to, “Oj ljubavoj devojko”. Onda dolaze ove porodični gde se pravi svadba, svira se i isto se pesmom dočekuje, sve se sa tom pesmom dočekuje, znači, sve dok traje svadba sve se peva ta pesma “Oj ljubavo, oj devojko”. Iznosi se ta sprema koja, unosi se u mladinu sobu i to se onako pospremi po krevete po, de, daje zrake mladoj. Znači, to je snaga mladina, kako da ti kažem, znači ta sprema to, znači ona je jaka. Njena porodica je bila sposobna pa joj poslala kako dolikuje. I to tako, i onda posle petak isto priprema za svadbu. Znači, čak su običaji i kad se kolje, znači, da l’ je jagnje, da l’ je prase, i tad se peva.

Znači, sve se peva, šta god da se uradi, da se započne, sve se peva. Onda vredne strinke, tetke, opet spremaju pite, ovaj, znači, mi kad smo pravili svadbu za mog sina, ja sam htela običaj kod kuće i doručak sam dala kod kuće. Onda smo tu neki {pokazuje rukom ka dvorištu} mali šator na put stavili

zato što nam je tu dvorište malo, i onda kum. Prvo nam stigo starejko, znači, on svira na uزاز u selo {pokazuje rukom ispred sebe}, daje znak da se svadba, znaš, da je krenula svadba.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Sve mi se plače, lepo bilo. Ovaj, i tako on stiže, isto se pes, pesma peva, s tim što znači, tu su ti žene koje ih zovemo bačica, mešalja, njima znaš... To su žene koje spremaju hranu tog dana. Ona što je mešalja ona i, ona kuva hranu, ovaj, mesi pogače, pite, to što treba, a ova što je bačica ona kuva hranu za svatove.

Anita Susuri: Kako, bači...?

Danijela Simonović: Bačica.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Bačica i mešalja.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: To, i za njih ću da ti ispričam. Ovaj... I tako, stiže starejko. Znači, on od {pokazuje smer prstom} ulazi u selo svira. Znači, sad obaveštava sve sirenom da je svadba krenula. Ovamo muzika već počne da svira, ali muzika kad zasvira kad dođe kod kuće, običaj je da devojke kite muzikante.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: E onda se uhvate u kolo devojke, znači i igraju. To su peškiri obično. I znači, ona uzme peškir, sad se poređaju devojke i igraju sa tim, jedno kolo, i sad svaka devojka zakiti muzikanta. I to je lepo (smeje se) stvarno lepo. E, u to stiže, znači, pre nego što stiže starejko, prvo kolo je, ovaj, da se zakiti muzika. E, onda kreću bačica i mešalja. Bačica sa kutlaču, mešalja sa sito. I znači, oni igraju kolo. Jedno kolo pa drugo kolo. Znači eto da daju do znanja da je sve spremljeno, znači sad (vrti desnom rukom u kojoj drži papir kao da igra) došlo vreme da igraju...

Anita Susuri: Da, da.

Danijela Simonović: Znači, sve je gotovo svadba počinje! (smeje se) Stiže starejko, znači, on svira otuda *ti, ti, ti, ti* [onomatopeja] gotovo, spremljeno, idemo na svadbu. Stiže on, peva se isto znači peva se tu da se sačeka starejko. Oni izlaze, iznosi darove, poklone, z, bajrak nosi {pokazuje rukom kao da nosi bajrak}, bajraktar... Bajrak znači obavezno, odmah se kači na kuću, to je mlad bajraktar uzima se,

znači, ako nema neko sina uzima nekog iz familije, mlad bajraktar znači obavezno koji kači zastavu na kuću. Stiže kum. Isto ulazi u dvorište, svira. Isto znači donose se pokloni, torta, prase, sve zavisi. Dever stiže, znači, tih petoro što su najbitniji. Domaćin svadbe, domaće svadbe isto je bitan zato što organizuje svadbu, kad se kreće, gde se kreće, šta se radi {vrti rukom u krug} i ostalo. Znači to su pet koji su mnogo bitni za celu svadbu. Znači, bez starejke ne može da ti krene svadba. Bez kuma nema venčanje. Bez domaćina, ko će da ti organizuje svadbu. Ti kao otac i majka tog dana ste samo da se veselite. Znači, ne brinete o ničemu. Svu ulogu prepustate (vrti rukom u krug) znači domaćinu svadbe.

I tako to. Onda postavljamo znači svi to. Onda se igra, uhvati se u kolo, svi se izigraju, familija se ispriča, iz, ovaj. Onda, doručak smo ostavljali tu da doručkuju svatovi. E, bilo je znači zakazano venčanje. Idu mladenci na venčanje, ja nisam išla. Običaj je da svekrva ne ide na venčanje, da ne gleda sina da se venča.

Anita Susuri: U opštini ili ni u crkvi?

Danijela Simonović: Ni u crkvi ni u opštini.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Svekrva čeka kući mladence, a svekar ide taj uz decu.

Anita Susuri: A zašto ne svekrva?

Danijela Simonović: Ne znam. Nisu mi dali da idem, majke mi.

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Ja sam stvarno volela da idem, "Ni slučajno! Ni slučajno! Sedi kući". Dobro, ajde, sedela sam kući, čekala sam snajku kući. I tako, opštinsko venčanje je bilo u sali, a crkveno ovde bilo u našoj crkvi, zato što takve su nam sad mogućnosti posle rata. Inače naše, venčanja su opštinska uvek bili u Kosovo Polje. Znači, svi mladenci su iz okolnih mesta, opština je bilo Kosovo Polje, tamo. A sad su okolnosti takve, tako da matičar dođe na licu mesta i venča mladence. A što se tiče vere, crkva je tu. Znači, ili Gračanica, ili ovaj, naša crkva.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: I tako, dok svatovi doručkuju, tu su devojke koje kite svatove. Ruzmarin, znaš, koji se sa onim crvenim i belim trakama. Sad ima i beli cvetići. Obično glavni gosti imaju posebne cvetiće.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: To su dever, kum, starejko, znači, ovi što su malo bitniji, mislim, svi su bitni, svaka čast svim gostima. Ali, znači, ovi što su malo {pokazuje rukom znak da su bitni}, oni imaju lepe velike cvetove, a običn svatovi imaju drugačije cvetove.

I ovaj, i tako znači, okite se svatovi, devojke kad završu sa kićenje svatova, znači, niko neće da uzme cvet dok ne stavi pare.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Ne kupuje se cvet, ali kao običaj je da se stavu pare.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: E, devojke od tih para kupuju nešto za sebe. Kao za zlato, kao, znači, da im ostane uspomena od te svadbe. Onda se kite i kola. To su oni peškiri što sam ti rekla od onih... Onda svekrva obavezno kupi više, znaš sad, svako ima svoj auto pa se to... i onda nakitiš svako vez, vozilo. Ali, i poseban dar ide na primer za starejkova kola ide košulja, sramota da vozi starejko s peškir. Kumovska kola, deverska kola, znači sva ta kola idu malo veći dar, a ovamo ide peškir. Opet se peva kva, svatovi kreću na venčanje, peva se znači, isto svatovi se ispraćaju sa pesmom. Išli kao šetali, išli za Gračanicu, Kosovo Polje... E kad se prolazi, još ovo da kažem, znači, teško je i običaj da se sačuva (smeje se). Ovaj, zastavu, znači zastava je, starejko nosi onaj bajrak, zastava, to je kao sreća da bude mladencima, kao, bajrak koji se daruje. Stavi se košuja, stavi se peškir, čarape znači i, obavezno pun bajrak. Ide jabuka na bajrak. Moji su išli znači, Batuse {kao da pokazuje put rukom}, Lepina, Gračanica, to je srpska enklava. E kad su išli kroz Bresje, pošto je moje selo Bresje, da tamo prođu svatovi, oni su morali da sakriju bajrak, zbog bezbednostnih razloga. Mislim, to, moramo to tako da radimo...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Nažalost, al' to rade sad svi.

Anita Susuri: Normalno, da.

Danijela Simonović: I onda krene kolona, ti sad čuješ otuda {pokazuje smer rukom} svira i svadba stiže. Mi kod kuću opet pripremamo doček za snašu, venčala se snaša i onda se priprema posebno za snašu. Stižu u našu crkvu koja je, venčanje znači, verski, venčanje, crkveno venčanje traje nekih 45 minuta. Ovaj, snaša dok se venča u crkvu, znači onaj sam običaj venčanja i sve ostalo. E snaša kad završi obič, iz crkve kad izlazi, ona baca onaj bidermajer, ne nosi više ono cveće, nije više mla, devojka,

nego je kao venčala se i sad nekoj devojci baci tamo {pravi pokret rukom kao da baca bidermajer}, koja ga uhvati ona se sledeća udaje.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Onda, običaj isto kao da se zaigra ispred crkve. Igraju mladenci oko, tu u dvorištu crkve, igraju omladina, igraju svi svatovi, znaš, veseli se narod. Onda čuješ svirenu, svira se, idu svatovi kući. E sada, ovaj, vino se sprema, nakićeno vino, koje domaćin iznosi na kapiju.

E, sada, stiže starejko. Snaša se ne pusta u dvorište dok se taj običaj ne završi. Svi na kapiju čekaju. Domaćin Boga moli, "Amin, amin". Kum Boga moli, "Amin, amin". Starejko Boga moli, "Amin, amin". Znači, to kao, što se mi krstimo {drži tri prsta} znaš...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Sveta Trojica, to se kao, ta tri su najbitnija za... I to kao Bog, znaš... To se peva. Onda se otvori to vino, popije se, kum sa starejka, starejko sa kuma, kao izmeša se to, i puste se svatovi u dvorište. Snajka stiže, izlazi iz kola. E sada, ako nije, mlada znaš obično gledaju da ne zgazi na zemlju, nego ko u neki kolac, gde snajka gazi nogom na taj kolac (smeje se), preskače, znači, kao da zgazi na to i preskače. Ulazi snaša u dvorište, de joj daju dete da podigne. Malo dete muško dete, koje naravno treba da bude kršteno. I ona ga podiže tri puta i mladoženja tri puta, ona daruje, to se zove nakonjče. Dete se zove nakonjče. I ona daruje to, to dete. Neki kompletić il' nešto. Podiže ga znaš ono kao {podigne ruke uvis} tri puta prema suncu se okreće, podiže...

Anita Susuri: Da bi imala sina?

Danijela Simonović: Jeste, da bi imala sina, da ima kao svoj porod, da joj se nasluti odma to. Onda daruje to dete, dete vraća majci. Ovaj, onda joj stavljaju pogaču na glavu joj lome hleb onaj sladak. Znači, mešalja iznosi pogaču slatku. Znači snaša kad završi sa, sa muškim detetom sa nakonjče, ona ga vraća majci. E sada, mešalja iznosi slatku pogaču gde sse podiže mladi na glavu {podigne ruke u kojima drži papir iznad glave}.

I gde se grabi {pomera ruke levo-desno}, odjedanput svi pokidaju kao znaš, zašto, kako.... Verovatno da, da se grabe momci za druge mlade ili ne znam stvarno. Ali ima i ta, taj hleb isto to značenje. Obavezno slatka, ne slana, slatka pogača se... I onda se deli svima tako {pomera ruku ukruć} kao jedu meštani, svi što gledaju svadbu, to se okupi narod da gleda svadbu. A svekrva čeka snajku u kuću. Ja s, tu sam sedela, čekam snajku, spremila sam zlato da je darujem. I sad znači ona tamo završila, sad to pogaču slomila. E sada iznose, pogaču joj stavljaju ispod desnu miški {stavlja ruku ispod levog pazuha} nakićeno vino. A ovamo hleb {stavlja ruku ispod desnog pazuha} i rakiju. I ona ulazi u kuću, ali prvo joj daju mast, svinjsku mast.

Anita Susuri: Aha.

Danijela Simonović: Da ona {diže obe ruke uvis} znaš maže vrata, kao da kuća bude bogata, da ne bude siromašna, znači masna kuća da bude. I znači pune ruke ona ulazi u kuću. I ulazi ovako u kuću {stavlja ruke kao da drži nešto pod njima} preko vrata. Obično negde mladoženja unosi, a negde de je teža snajka ne može pa će se skrši čovek (smeje se).

Anita Susuri: (smeje se) Da, da, da.

Danijela Simonović: Ovaj, i tako ona ulazi u kuću, unosi je. E sada znači, uzmu joj taj hleb, ta što mesi izvadi joj hleb. Ja sedim tu čekam snajku, ja ne ustajem pred snajku {pomera ruku levo-desno}, treba ona da dođe kod mene {pokazuje rukom na sebe}. Kao, ona je mlađa ona treba kod svekrve (smeši se). Ne svekrva po snajke.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Znači, tu je kupus, sarma na šporet, i sad snajka prilazi da promeša jelo, kao znaš da bude vredna, da naloži malo šporet, da se ognjište ne gasi, al' me razumeš?

Anita Susuri: Mhm, mhm.

Danijela Simonović: Da se dopuni sa, sa vatrom, kao da nastavi ona ognjište.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Al' me razumeš?

Anita Susuri: Da, da, da.

Danijela Simonović: Ja sam ložila, a ona loži. Nastavlja da kuva, kao da ima kome da sprema, znaš sama da nasluti svoju porodicu.

Anita Susuri: Kao da ide od kolena na koleno.

Danijela Simonović: Tako je. E, tako, sad znači ona se okreće i traži svekrvu. Ja sedim tu na krevet, znaš, tu na fotelju sam sedela. E, sad ona se okrene i dođe kod mene u krilo. Znači, ne sedi na ovaj, nego ti je pričekaj u svoje krilo, znači, ona ostavlja svoju majku (smeje se i plače) i dolazi kod tebe kao da te prihvati kao majku. A to meni mnogo bilo drago jer ja nisam imala žensku decu. I znaš, ako je tuđe dete, al' ti, opet ga stavljaš u krilo kao da je tvoje. I onako malo se kao poigraš sa njom i daruješ

snajku. Ja sam joj lančić uzela jedan lep. To sam je darivala. Znači, ja joj okačim, sve to. E sad ona ustaje, zahvaljuje se i sad znači ja sa ničim ne mogu da je poslužim, ali stavim kao kocku šećer na desnu, na desnu nogu da on, znaš, kao da ona uzme tu kocku šećer da ga pojede.

E onda sam uzela tacnu sa med i poslužila sam je kao da slatko i blago podeli s nama, da, da se raduje, da joj bude lepo ovde. E taj čin što se tiče svekrve završen. E ti sad tu ustaješ, izlaziš napolje, sad svi te čekaju, deveri, rodbina, spremili ti kantu vodu u kolica, znaš kao da te umažu, da te izmažu, da te isprljaju. Neko ti kači luk na vrat...

Anita Susuri: O.

Danijela Simonović: Neko papriku, neko znaš...

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Kao ti si više nebitan, ima neko bitniji od tebe (smeši se). Tako da znači ja i moj m, suprug izlazimo tu na vrata. Snajka nam daje ćebe, daruje nas, ćebe koje nam donela znaš na dar i stavlja nam oko vrata. Izlazimo, i ovaj, tu nas kupaju, prljaju, svašta nam radila rodbina, majke mi. Na kraju su uzeli kolica, u kolica nas vozili.

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Znaš, više nisu znali šta da rade. Izlazi snajka - e tu onda počinje da se igra, znači, krenemo da igramo, pesma znači kolo da igra, snajka počinje kolo da ti igra, kao znači sin. Tu se baš dosta igra, znaš, bas se dosta peva, baš se dosta igra, znači, igra se onako baš poprilično, kao znaš došla snajka u kuću, taj običaj. Pa to traje nekih pola sata, sat vremena. E posle toga smo se znači, imali smo zakazanu salu. Znači, komplet običaj kod kuće, ustvari to se i pamti, da nije običaja ni svadba se ne bi pamtila. E i onda mi, svekar i svekrva presvlačenje, da se spremiš za u salu. Znači, kući smo sačuvali svoju veru, običaj i tradiciju. U salu smo išli kao gospoda.

Znači, ograničili smo se u tome, znači, da sutra oni nauče nešto da bi preneli svojoj deci. Eto, t, zato i ta tradicija i ta vera čuva te naše običaje, da bi znali sutra šta će oni sa svojom decom. Kako će njima, kako će njih da nauču? Znači, ne mož da naučiš dok ne osetiš na svoju kožu. Znači prvo što si to, vido si da je to lepo, da je to, da si u centru pažnje, da sv, svi gledaju u tebe, znači u nevestu i to. To su momenti, trenuci kad je... nešto što se jednom desi u životu stvarno.

Anita Susuri: Koje godine je to bilo?

Danijela Simonović: Svadba za sina?

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: 2013.

Anita Susuri: Mhm. Dakle, nije baš...

Danijela Simonović: Ne, ne, nije to daleko, blizu je.

Anita Susuri: Nema puno godina.

Danijela Simonović: Nema.

Anita Susuri: Kad ste izgubili Vašeg muža?

Danijela Simonović: 2014. Posle godinu dana. Snajka mi je bila trudna. On je siroma' bio bolestan. Nismo bili nešto u velikim mogućnostima, tako za te lekare i to... greška. Sam život je nama greška, znaš ovde. Eto, propust lekara, propust neadekvatnih ljudi, propust... šta da vam kažem. Strašno...

Anita Susuri: Bilo Vam je teško?

Danijela Simonović: Kako da ne. Pa i dan-danas. Pa i za decu, deca su ostali bez roditelja. Vidite de živimo? Došli ste u Batuse.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Ovo je kraj ovde. Pozadi su, znači, sve albanska sela. Njive, livade, reka, svako ko može da dođe, da prođe, da, treba ovo da se sačuva. Ne da se sačuva od neprijatelja, i od prijatelja. Nama su pre dva meseca pokušali da ukradu traktor u dvorište. Strašno... {pipa glavu rukama} strašno. Al' drugačije da ima domaćin, pa se plaši, pa znaš, tu je, šeta se po dvorište. Ovako deca i ja sama, i eto Bogu hvala pa eto opstadosmo i sačuvavimo se, stvarno.

Anita Susuri: Kako Vam je sada, kako sad živite? Sad radite u ambulanti...

Danijela Simonović: Da.

Anita Susuri: Rekli ste mi to. Takođe ste član jedne organizacije.

Danijela Simonović: Da, nevladine organizacije "Ruka ruci". Priključila sam se svim mogućim organizacijama. Zahvaljujući Neni, stvarno, Nena je divna žena. Ona me tako predloži i imam ja tako

slobodnog vremena i volim, znači volim ja to i da popričam, da se upoznajem. Volim i da, eto, nešto i nekome pomognem, ko zna zašto je to dobro.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Sve je to ostalo. (uzdah) Težak je život sada, verujte mi. Težak je život, samo eto, hvala Bogu što, prepodne misliš jednom pameti, poslepodne drugom. Pa se otvori put, pa drugačije, optimizam. Blizo mi je radno mesto, ne putujem, pa sam mogla i da opstanem na radnom mestu, da vam kažem pravo. Znači, nisi imao troškove oko putovanja, nisam imala, znači eto, tu mi je blizo. U celu moju nesreću eto barem to je ta sreća, a sam život svih ovih godina, joj, teži da, da, da ne može da bude. Verujte mi. Ne samo da sam deci uskratila detinjstvo, sebi uskratila volj, pravo za normalan život, pravo za, da vidiš nešto u životu, da, da znaš šta je lepo, da se nadaš nečemu. Ovo samo,” Fala bogu živi smo. Fala Bogu imamo da jedemo. Fala Bogu dobro je za sutra, kupili smo drva, pa će prezimimo”. Nije to život. Žalosno je stvarno. Evo imam troje unuč, znači tri unučeta, dva unuka i unuku. Ja nisam ih odvela da ih upoznam ni sa zoološki vrt, ni sa bioskop, ni sa neku dečiju igraonicu, niti, nismo u mogoćnosti, nažalost, evo verujte mi. S...

Anita Susuri: Ograničeni ste?

Danijela Simonović: Mnogo smo ograničeni. Znači, prvo što... sloboda kretanja je rizik. Znači, sad su bolje mogućnosti nego što su bili. Ne možemo da kažemo svi mi da lažemo...

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Prvo, nema ni gradski saobraćaj {broji na prste}, ako nemaš svoj m, auto, kako ćeš da odeš negde? Znači, uskraćen si, u svemu si uskraćen. Ovaj, mnogo toga, evo znači, i da sam htela dalje da se školujem, evo za mlađeg sina znači isto. Sad završio srednju školu... I da oće da nađe poso kako, kako će da radi? Gde će da ide da radi? Znači, ograničen si. Il' ti je sloboda kretanja ograničena ili pravo si ograničen. Znači, oba dva veliki problem ovde za nas. Ja se čudim kako smo opstali svih ovih godina. Ja sam, znači, moj mlađi sin, težak je moj život bio ovde. Težak, niste vi prvi sa kamerama.

Anita Susuri: Mhm.

Danijela Simonović: 2004. godine, nas Miloš, moj mlađi sin je jedan od najtežih asmatičara bio, koji je živeo na pumpici. Nismo imali struju u selo. Ne znam da l' si, da l' ste čuli. Sto dana nismo imali struju 2004. godine. Ja sam tako živela ovde sa decom bez struje tri meseca. Asmatičara sam držala ovde, koji, život mu bio ugrožen, ali nisam imala gde da odem. Da ideš po bolnice da sediš, a kako će da sediš po bolnice? Dodeš ovde, rizikuješ, joj Bože, joj Bože, znaš, svašta nam je prošlo. Već fala gospodu Bogu pa eto preživismo, prodosmo i to, ali, zdravlje nemamo niko od nas. Znači... teško je, stvarno je teško,

ja... Žao mi ovu omladinu, mi smo prošli što smo prošli. Možemo šta još možemo, ali deca boga mi... da nastavi i dalje ovako ovaj život, teško je.

Anita Susuri: Takođe i rat je bio dosta težak za sve.

Danijela Simonović: Jeste.

Anita Susuri: Kako ste Vi, kako je Vama bilo tokom rata?

Danijela Simonović: Jao, šta da vam kažem, ja sam radila za svo vreme dok je bilo bombardovanje...

Anita Susuri: Bili ste ovde?

Danijela Simonović: Da, bila sam tu, radila sam u ambulanti Kosovo Polje. Pomagali smo svima, nismo odvajali tad, svi koji su tražili pomoć, koji su teli da svrate, svratili su znači i ponudili smo pomoć. Mnogo teško, ja sam posle znači, sa KFOR sam putovala, sa UMNİK, ne daj Bože nikome. Ne daj Bože nikome.

Opet da se vratim, znači, ja sam ostala trudna 2000. godine. Rodila sam te godine i sina ovog mlađeg. Sam gospod bog nas je i spasio. Znaš kolko žene se porađale u ambulantu? Slava Bogu sve živa i zdrava deca su bili. Valjda Bog otvorio put pa eto spašavao grešne duše i to. Da nije bio KVOR ne bi mogli da opstanemo.

Anita Susuri: Da.

Danijela Simonović: Što jeste, jeste. Bez njih, ne, ne, ni slučajno. Ja sam išla na porođaj, mene je KVOR vozio za Mitrovicu. Kad sam se porodila KVOR me vozio. KVOR nas obezbeđivao tu, godinama je bio u fabriku KVOR, inače da nije bio KVOR... mislim tad ne bi imali, mi nismo imali napretka svih ovih godina, a za da opstanemo ni slučajno, ni slučajno, kakvi. I kažem vam radno mesto sam sačuvala zato što mi je tu ispred kuće, inače ne, ne bi mogla nikako.

Anita Susuri: Ali i posle rata Vi ste živeli dalje ovde?

Danijela Simonović: Da, da, da.

Anita Susuri: Kako ste doneli tu odluku, da li je bilo teško za vas?

Danijela Simonović: Znaš kako ja sam bila napustila jedno tri meseca Batuse. Otišla sam u Srbiju. Čula sam da su ostali još ljudi ovde. Ja sam uzela sina i vratila se. Muž mi je ostao, ja sam bila sa starijim sinom. I vratila se. I odlučila čvrsto da ostanem. Kažem, nikome ništa nismo uradili, jedino ako,

baš ako nešto zaluta i ako neko, bog da bude, naše neka bude. Evo verujte mi, to su bile naše reči. Živeli smo skromno. Imali smo samo ovu baraku. Kuću smo posle pravili 2004. godine. Šta nam Bog reko, to neka bude. Da idem tamo, pa vidim, čim sam čula, znači, da nije ostalo narod ovde koji su rizikovali, e posle KFOR kad je bilo, e posle nam bilo drugačije. Znači oni su nas, stvarno su nas čuvali. Al' meni je bilo ovde malo sigurnije zato što su nam bili tu ispred kuće {pokazuje prstom iza sebe}. I onda mi je baš bilo sigurnije. I ovde, bila i moja zaova i moji deveri, znači svi smo ovde sedeli dok je bio KFOR tu. To me i vratilo. Znači, ne bi se ja vraćala sigurno, znaš, da sam čula celo selo da je napustilo. Jeste trojica da su, da je dečko ovde kod nas stradao u selo, ubili su ga na kućni prag. Dešavalo se sve i svašta, uu {odmahuje rukom} pa to su priče i priče, al' to nećemo o tome da pričamo. Ima porodice koje su oštećene, to je njihov bol, njihova porodična priča i tragedija i sve.

Opet kažem, hvala Bogu porodica mi je živa i zdrava. To što smo zastranili i za, zapostavljeni i unazađeni, to je nešto drugo, ali glave smo sačuvali. Ali sam rad i život svih ovih godina i stvaranja porodice i od nigde ništa, i kravu su nam ukrali, sto puta smo bili... znači prođu kroz dvorište, uzmu ti, odnesu, ne znaš ni ko je ni šta je, i kolica i... Najgore mi bilo kravu kad mi uzeli, kad smo živeli od krave, to mi je bilo najteže, 2004. godine. Znači, nismo imali izvore prihoda, ništa, ne tada. Od te krave smo živeli, hranila sam porodicu. Oni sabrali, došli preko noći, odneli i telići, sve živo nam uzeli. Ali eto, posle opet kupili smo koze pa opet borili se pa, ne pitaj, strašno, strašno, strašno svih ovih godina. Opet kažem, sad je malo bolje. Valjda, kažem, pametniji ljudi su, razumniji ljudi su...došli, koji pokazuju svoje znanje, primere i sve ostalo. Pa nadam se da će ova deca lakše da, da, da nastave put...

Anita Susuri: Nadam se.

Danijela Simonović: Ako budu ostali ovde. Inače, dosta se prodaje, narod ide...

Anita Susuri: Ako imate još nešto za kraj, ako ste nešto zaboravili, hoćete još nešto da kažete?

Danijela Simonović: Pa ne bi znala šta (smeje se).

Anita Susuri: (smeje se)

Danijela Simonović: Imam dosta toga da kažem, al' ne bi znala u kratkim crtama da ga, ovaj, pojasnim i to. Drago mi je da postojite tako mladi, perspektivni, da volite da znate naše običaje i da sređujete dokumentaciju o verama, običajima, tradicijama. To će negde i da se sačuva i da se...

Anita Susuri: Da, hoće.

Danijela Simonović: Da. I baš mi je drago što ste bili gosti danas kod mene.

Anita Susuri: Hvala Vam puno!

Danijela Simonović: Sa zadovoljstvom, uvek.